

42000Y1229(02)

Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr C 379 , 29/12/2000 s. 0007 - 0029

Förklarande rapport

om konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater

(Text godkänd av rådet den 30 november 2000)

(2000/C 379/02)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

>Plats för tabell>

I. INLEDNING

A. BAKGRUND

Konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, nedan kallad "konventionen", är den första konvention på området som har antagits efter ikraftträdandet av Fördraget om Europeiska unionen. Den utgör ett svar på Europeiska unionens behov - vilket särskilt kom till uttryck vid ett seminarium för fackfolk i april 1995 - av lämpliga instrument för rättsligt samarbete.

De experter som deltog i seminariet gick igenom de befintliga överenskommelserna om ömsesidig rättslig hjälp mellan unionens medlemsstater och drog slutsatsen att överenskommelserna behövde förbättras för att tillgodose behoven på området rättsligt samarbete. De rekommenderade utarbetandet av ett nytt instrument i det syftet.

Med resultaten av detta seminarium som grund lades ett utkast till konvention fram i april 1996. Texten förstärktes senare genom att dess räckvidd utvidgades till områden som inte omfattades ursprungligen, särskilt genom att avlyssning av telemeddelanden togs med. Arbetet med projektet fortsatte under de följande ordförandeskapen. Förhandlingarna ledde ofta till ingående och tidskrävande diskussioner eftersom vissa ämnen var så komplicerade.

Konventionen fastställdes av rådet den 29 maj 2000 och undertecknades av samtliga medlemsstater⁽¹⁾ samma dag. Norge och Island underrättade samma dag rådet om att de godtog innehållet i överenskommelsen om de bestämmelser i konventionen som gäller dem, och om att de i sinom tid ämnade vidta de nödvändiga åtgärderna för att genomföra bestämmelserna.

B. SÄRSKILDA ÖVERVÄGANDEN

Vid utarbetandet av denna nya konvention valde inte rådet att skapa ett autonomt instrument (se i detta avseende förklaringarna beträffande dess artikel 1). Skälet till detta hör inte enbart samman med bestämmelserna i artikel 26.3 i den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp (tidigare inbördes rättshjälp) i brottmål av den 20 april 1959. Rådet ansåg att den ömsesidiga rättsliga hjälpen redan vilar på en stadig grund och i rikt mått har visat att den är effektiv: både tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp (tidigare inbördes rättshjälp) i brottmål av den 17 mars 1978 och konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985, som ingicks den 14 juni 1990, liksom, ej att förglömma, Beneluxfördraget om utlämning och ömsesidig rättslig hjälp (tidigare inbördes rättshjälp) av den 27 juni 1962, som innehåller vissa tidiga inslag av ömsesidig rättslig hjälp, samt vissa bestämmelser och särskilda överenskommelser mellan vissa medlemsstater.

Denna konvention syftar således i första hand till att förbättra det rättsliga samarbetet genom att utveckla och modernisera de befintliga bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp, huvudsakligen genom att utöka möjligheterna att göra framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och genom att med hjälp av en rad åtgärder få den ömsesidiga rättsliga hjälpen att fungera bättre. Hjälp kommer att kunna ges snabbare, smidigare och följaktligen effektivare. Detta syfte anges huvudsakligen i artiklarna 3-9 i konventionen.

Rådet har dessutom beslutat att utarbeta andra åtgärder som, samtidigt som de bidrar till detta första syfte, även tar hänsyn till betydande förändringar som skett nyligen, såväl den politiska och sociala som den tekniska utvecklingen.

Europeiska unionen hade först att ta hänsyn till en ny situation: avskaffandet av kontrollerna vid

gränserna mellan flertalet medlemsstater som en följd av Schengenavtalen, och konsekvenserna av detta kunde bidra till att den inre marknad som beslutades genom Europeiska enhetsakten från 1985 förverkligades fullt ut. Avskaffandet av dessa kontroller, som kommer i fokus genom en betydande ökning av rörligheten för personer, varor och kapital inom Europeiska unionen särskilt till följd av den så kallade globaliseringen, gjorde det nödvändigt att för de polisiära och rättsliga myndigheterna skapa anpassade regler som möjliggör kampen mot den internationella brottsligheten som har utnyttjat denna nya rätt att röra sig fritt. Brottslighetens karaktär har därigenom ändrats radikalt. Bland annat Beneluxavtalen, tillämpningskonventionen till Schengenavtalet och framför allt konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar (Neapel II) av den 18 december 1997(2) har angett förutsättningarna för dessa nya metoder, som består i att underlätta och utveckla gränsöverskridande utredningar. Metoderna anges i artiklarna 12-16 i konventionen.

Europeiska unionen var även förpliktad att - och på den punkten hade den hjälp av den höga nivå av politisk integrering som råder inom unionen - utveckla ny teknik som gör det möjligt att ta hänsyn till viktiga framsteg på området varigenom den ömsesidiga rättsliga hjälpen i vissa fall kan underlättas genom tekniken (videokonferens, telekonferens), men som i avsaknad av lämpliga åtgärder beträffande annan teknik (avlyssning av teledokument) kan göra den svår genomförbar. I artiklarna 10-11 och 17-22 har man strävat efter att förverkliga det syftet.

Rådet har för övrigt beslutat att anta regler om skydd av uppgifter (artikel 23).

Slutligen bör två institutionella punkter uppmärksammas, som har samband med att Fördraget om Europeiska unionen utgör den rättsliga grunden för konventionen.

Å ena sidan utgör konventionen ett särskilt folkrättsligt instrument för vilket vissa regler gäller som var okända i moderkonventionen från 1959; särskilt ger artikel 35 i Fördraget om Europeiska unionen Europeiska gemenskapernas domstol behörighet att i enlighet med de villkor som anges i artikeln tolka bestämmelserna i konventionen.

Å andra sidan tillämpas vissa av bestämmelserna i denna konvention inte endast på medlemsstaterna utan även på Norge och Island. Några förklaringar är nödvändiga på denna punkt.

Tillämpningskonventionen till Schengenavtalet som undertecknades den 19 juni 1990 av fem av Europeiska gemenskapens medlemsstater innehåller ett stort antal bestämmelser om rättsligt samarbete.

Andra medlemsstater har därefter anslutit sig. Två tredje länder, Island och Norge, associerades till Schengensamarbetet 1996 för att möjliggöra för samtliga nordiska stater - såväl de tre medlemsstaterna Danmark, Sverige och Finland som de båda tredje länderna Island och Norge - att ansluta sig till Schengenavtalen, samtidigt som de behåller den nordiska passunionen.

Genom Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, införlivades Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar genom ett protokoll som fogades till det fördraget.

Dessutom undertecknades den 18 maj 1999 ett avtal med Island och Norge om dessa båda staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av det sålunda införlivade Schengenregelverket(3). Det trädde i kraft den 26 juni 2000.

De bestämmelser i konventionen som räknas upp i artikel 2 har ansetts utgöra en utveckling av Schengenregelverket och är därför tillämpliga i förbindelserna mellan varje medlemsstat i Europeiska unionen samt Island och Norge.

II. KOMMENTARER TILL ENSKILDA ARTIKLAR

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Sambandet med andra konventioner om ömsesidig rättslig hjälp

I artikeln föreskrivs det att syftet med konventionen är att komplettera och underlätta tillämpningen mellan Europeiska unionens medlemsstater av de internationella instrument för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som är upptagna i punkt 1. Förebild för denna artikel är artikel 1 i konventionen mellan Europeiska unionens medlemsstater om utlämning från 1996 och bland annat beaktas artikel 26.3 i den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp (tidigare inbördes rättshjälp) (konventionen från 1959).

De instrument som nämns i punkt 1 är delvis moderkonventioner (konventionen från 1959 och Beneluxfördraget), delvis kompletterande instrument (tilläggsprotokollet till konventionen från 1959 och tillämpningskonventionen till Schengenavtalet).

Konventionen kompletterar instrumenten i punkt 1 och kan inte ensam användas som enda grund för en framställning om ömsesidig rättslig hjälp. En annan konsekvens av kopplingen till konventionen från 1959 och till de övriga texterna är att bestämmelserna i de instrument som anges i punkt 1 fortfarande har full effekt i den utsträckning som de behandlar frågor som inte omfattas av konventionens räckvidd.

Eftersom konventionen kompletterar de tidigare instrumenten, skall konventionens bestämmelser gälla vid konflikt mellan dess bestämmelser och instrumenten i punkt 1.

Punkt 2 skall läsas tillsammans med artikel 26.4 i konventionen från 1959. I punkt 2 föreskrivs det att punkt 1 inte skall påverka tillämpningen av bestämmelserna i bilaterala eller multilaterala avtal med förmånligare överenskommelser för medlemsstaterna beträffande ömsesidig rättslig hjälp (som till exempel mellan de nordiska länderna), och inte heller tillämpningen av sådana överenskommelser om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som träffats på grundval av enhetlig lagstiftning, eller som har samband med särskilda ordningar som föreskriver ömsesidigt verkställande av åtgärder för rättslig hjälp på deras respektive territorium.

Artikel 2

Bestämmelser som berör Schengenregelverket

I denna artikel behandlas vissa frågor som är en följd av införlivandet av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar enligt Amsterdamfördraget. Det bör i det avseendet noteras att bestämmelserna i Schengenkonventionen var tillämpliga på flertalet medlemsstater och även på Island och Norge vid den tidpunkt konventionen antogs.

I punkt 1 anges vilka bestämmelser i konventionen som ändrar eller bygger på Schengenregelverket med hänsyn till tillämpningen av det avtal som ingicks mellan Europeiska unionens råd och Island och Norge den 18 maj 1999 om dessa båda staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket. I artikel 2.3 i det avtalet föreskrivs det att de rättsakter och åtgärder som Europeiska unionen vidtagit i det sammanhanget skall godtas, genomföras och tillämpas av Island och Norge.

I punkt 2 upphävs ett antal bestämmelser i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet som ersätts genom konventionen och således förtydligas vilka av bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet som fortfarande är i kraft och vilka som inte är det.

Artikel 3

Förfaranden i samband med vilka rättslig hjälp också skall ges

Denna artikel går utöver räckvidden för konventionen från 1959 och återger artikel 49 a i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet som har upphört att gälla genom artikel 2.2 i den här konventionen. Framställningar om rättslig hjälp kan göras och erhållas enligt denna artikel inte bara för utredningar i brottmål, utan även för utredningar av handlingar som är underkastade vissa administrativa påföljder.

I punkt 1 slås det fast att ömsesidig rättslig hjälp också skall ges vid administrativa förfaranden som inletts av administrativa myndigheter för sådana gärningar som är straffbara enligt lagstiftningen i den ansökande eller den anmodade medlemsstaten, eller i båda, såsom överträdelser av rättsregler som kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga (i synnerhet) brottmål.

Denna bestämmelses verkan är att möjliggöra framställningar om ömsesidig rättslig hjälp för vissa typer av fall som inte omfattas eller som endast omfattas i begränsad utsträckning av konventionen från 1959, som endast gäller rättsliga förfaranden i motsats till administrativa förfaranden. "Ordnungswidrigkeit" enligt tysk lagstiftning innebär till exempel en gärning som inte klassificeras som straffbar gärning utan endast ger böter som utdöms av administrativa myndigheter. Enligt de överenskommelser som har valts i konventionen kan man ansöka om ömsesidig rättslig hjälp såväl för administrativa som rättsliga förfaranden som är en följd av sådana gärningar, trots att detta enligt konventionen från 1959 endast är möjligt beträffande de rättsliga aspekterna i samband med "Ordnungswidrigkeit". Det bör noteras att motsvarande begrepp finns i vissa andra medlemsstater.

Enligt vad som framgår av punkt 1 saknar det betydelse huruvida förfarandena i fråga i ett första skede berör en administrativ eller straffrättslig myndighet i de berörda medlemsstaterna, men det är väsentligt att de i ett senare skede kan anhängiggöras vid en domstol som i synnerhet har behörighet att handlägga brottmål. Genom att "i synnerhet" satts in i slutet av meningen (saknas i den svenska versionen) framgår det att den domstol där förfaranden kan inledas inte uteslutande måste handlägga brottmål.

Genom punkt 2 säkerställs det att ömsesidig rättslig hjälp kommer att kunna ges vid straffrättsliga och administrativa förfaranden som omfattas av punkt 1, om en juridisk person kan ställas till ansvar i den ansökande medlemsstaten för den gärningen eller överträdelsen i fråga. Det faktum att lagstiftningen i den anmodade medlemsstaten inte föreskriver administrativt eller straffrättsligt ansvar för juridiska personer för de berörda gärningarna räcker inte längre för att avslå en ansökan om rättslig hjälp. Konventionen stärker alltså det rättsliga samarbetet när det gäller juridiska personers ansvar.

Artikel 4

Formaliteter och förfaranden för verkställandet av framställningar om ömsesidig rättslig hjälp

Syftet med artikeln är följande:

- Möjliggöra att en framställning om ömsesidig rättslig hjälp i största möjliga utsträckning genomförs i enlighet med de formaliteter och förfaranden som har uttryckligen angivits av den ansökande medlemsstaten (punkterna 1 och 3).
- Älägga den anmodade medlemsstaten att såvitt möjligt beakta eventuella tidsfrister som anges i

framställningen (punkt 2) inom de gränser som anges i punkt 4.

I artikel 3 i konventionen från 1959 föreskrivs det att framställningar skall verkställas på det sätt som föreskrivs i den anmodade statens lagstiftning. Genom artikel 4 i den här konventionen sker en förskjutning av tyngdpunkten för den ömsesidiga rättsliga hjälpen genom kravet på att lämna rättslig hjälp på det sätt som den ansökande medlemsstaten begär.

Det bör noteras att framställningar enligt artikel 5 i konventionen från 1959 inte påverkas av artikel 4 i den här konventionen.

I punkt 1 fastställs den allmänna principen att en anmodad medlemsstat som verkställer en framställning måste iaktta de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den ansökande medlemsstaten. Syftet är att underlätta användningen av de uppgifter som insamlats genom ömsesidig rättslig hjälp som bevismaterial i de senare faserna av förfarandet i den ansökande medlemsstaten. Orden "formaliteter och förfaranden" bör ges en vid tolkning och kan till exempel innefatta situationen med en framställning i vilken det anges att en företrädare för de rättsliga myndigheterna i den ansökande medlemsstaten eller ett ombud för försvarssidan bör tillåtas närvara då bevisupptagning görs med ett vittne. På grund av de kostnader detta kan åsamka den anmodade medlemsstaten bör den ansökande medlemsstaten endast ange formaliteter och förfaranden som den anser nödvändiga av utredningsskäl.

Den anmodade medlemsstaten kan vägra att verkställa formaliteterna och förfarandena i fråga endast om de strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den staten eller om det uttryckligen föreskrivs i själva konventionen att verkställandet av framställningar regleras genom den anmodade medlemsstatens lagstiftning.

Punkt 2 gäller frister för de ansökande medlemsstaternas verkställande av framställningar, och i punkten erkänns det att det i vissa fall kan vara av avgörande betydelse att en framställning om ömsesidig rättslig hjälp behandlas inom en särskild tidsfrist. I samband med detta åläggs genom den nämnda punkten anmodade medlemsstater att ta största möjliga hänsyn till frister som anges i framställningar om ömsesidig rättslig hjälp. Om den ansökande medlemsstatens myndighet bedömer att det är nödvändigt att framställningen verkställs före ett visst datum kan den ange detta i framställningen under förutsättning att den förklarar varför.

Det ligger helt klart i samtliga medlemsstaters intresse att möjligheten att ange frister inte bör missbrukas och på motsvarande sätt bör en ansökande medlemsstat endast ange en frist som ur dess synpunkt är rimlig eller nödvändig under de särskilda omständigheterna, när den anser det lämpligt att välja detta förfarande.

Punkt 3 gäller situationen då en framställning inte alls eller endast delvis kan verkställas i enlighet med de formaliteter som en ansökande medlemsstat begär enligt punkt 1. I det fallet åligger det den anmodade medlemsstaten att utan dröjsmål meddela den andra medlemsstaten sin ståndpunkt och att ange på vilka villkor framställningen skulle kunna verkställas. Villkoren kan vid behov innefatta ytterligare dokumentation eller uppgifter. Det föreskrivs även att de ansökande och de anmodade myndigheterna kan enas om hur framställningen kan behandlas, vid behov genom att göra åtgärderna avhängiga av de relevanta villkoren.

I punkterna 3 och 4 åläggs en anmodad medlemsstat att under vissa förhållanden underrätta den ansökande medlemsstaten, men inget särskilt förfarande föreskrivs för detta. Detta gör att den anmodade medlemsstaten kan välja att överföra den relevanta informationen på vilket sätt som helst.

Punkt 4 anger vilka åtgärder som skall vidtas om en ansökande medlemsstats frist inte kan iakttas. Om den anmodade medlemsstaten är medveten om att en särskild frist inte kan hållas och att, med de skäl som föreskrivs för fristen i punkt 2 som grund, detta kommer att medföra avsevärda svårigheter med förfarandena i den ansökande medlemsstaten, måste myndigheterna i den staten så fort som möjligt ange hur lång tid som kommer att behövas för att verkställa framställningen. Myndigheterna i den ansökande medlemsstaten måste utan dröjsmål svara och ange huruvida fortsatt behandling av framställningen skall ske. Dessutom medger texten att myndigheterna i båda staterna kommer överens om hur frågan skall föras framåt. Här är det lämpligt att ha den gemensamma åtgärden 98/427/RIF av den 29 juni 1998 om goda rutiner vid inbördes rättshjälp i brottmål(4) i tankarna.

Artikel 5

Översändande och delgivning av rättegångshandlingar

Syftet med artikeln är att säkerställa att en medlemsstat skall kunna översända och delge rättegångshandlingar så snabbt som möjligt när mottagaren befinner sig på en annan medlemsstats territorium. Vid utarbetandet av artikeln togs i stor utsträckning hänsyn till arrangemangen i artikel 52 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet som har upphört att gälla genom artikel 2.2 i den här konventionen.

I punkt 1 anges den allmänna regeln att rättegångshandlingar som gäller straffrättsliga förfaranden och som måste skickas av en medlemsstat till en person som befinner sig på en annan medlemsstats territorium, skall skickas direkt till personen i fråga med post.

Det bör noteras att i artikel 52 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet definierades inte uttrycket "rättegångshandlingar". Precis som var fallet med nämnda artikel 52, bör artikel 5 i den här

konventionen ges en vid tolkning och anses innefatta till exempel stämningar och domstolsavgöranden. Orden "som vistas på ... territorium", som också finns i artikel 52 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet, bör ges en vid tolkning och måste inte innebära att personen är bosatt i den anmodade staten.

Hädanefter är postbefordran regel. Undantag från användningen av postbefordran anges i punkt 2. När undantagen tillämpas får handlingar skickas via de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för vidarebefordran till avsedd adressat. Dessa undantag gäller fall då det inte är möjligt eller lämpligt att använda post. Men den medlemsstat som skickar handlingarna måste göra rimliga ansträngningar för att förvisa sig om adressatens adress innan den verkställer en framställning till en annan medlemsstat. Dessutom bör en sådan framställning åtföljas av så mycket relevant information som möjligt, för att hjälpa den anmodade medlemsstaten att finna honom.

Enligt punkt 3 skall en medlemsstat som skickar en handling och som har anledning att anta att adressaten inte förstår det språk på vilket handlingen är avfattad, vidta åtgärder för att få handlingen eller åtminstone de viktigaste bestämmelserna översatta till språket i den medlemsstat i vilken personen uppehåller sig. Avsikten är främst att skydda adressatens intressen men förbättrar troligen även handlingens effekt. På liknande sätt behandlar punkten de fall då den medlemsstat som utfärdat handlingen känner till att adressaten endast förstår ett annat språk. I det fallet måste medlemsstaten låta översätta handlingen eller åtminstone de viktigaste delarna av den till språket i fråga.

Enligt punkt 4 måste en handling åtföljas av ett meddelande med närmare upplysningar om hur han eller hon kan få uppgifter om sina rättigheter och skyldigheter från den myndighet eller andra myndigheter i medlemsstaten som utfärdat handlingen. Det huvudsakliga syftet är här att skydda mottagarens ställning och översättningar av meddelandet måste tillhandahållas av samma skäl som i punkt 3, om språksvårigheter kan uppstå. Man bör komma i åg att det inte finns någon bestämmelse om att en viss person måste infinna sig i en annan medlemsstat.

Inga särskilda krav beträffande meddelanden enligt punkt 4 har föreskrivits, men det är viktigt att de, när så är lämpligt, upplyser om följderna av att inte beakta den relevanta rättegångshandlingen i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat som utfärdat handlingen. Om adressaten har inkallats som svarande, bör meddelandet ange på vilka villkor den berörda personen kan biträdas av en advokat. Dessutom bör en person som inkallats som vittne eller sakkunnig, när så är lämpligt, upplysas om huruvida han eller hon kan erhålla ett förskott för att täcka resekostnader och kostnader för uppehälle, och även om vilka belopp som kan komma i fråga.

I punkt 5 bekräftas att vissa bestämmelser i konventionen från 1959 och i Beneluxfördraget skall tillämpas för mottagarna av handlingar enligt denna artikel. De relevanta bestämmelserna i konventionen från 1959 och i Beneluxfördraget gäller situationen med ett vittne eller en sakkunnig som inte efterkommer en kallelse, utgifter till följd av vittne eller sakkunnig samt immunitet från lagföring eller frihetsberövande, när ett vittne inställer sig på kallelse som utfärdats av en utländsk stat.

Artikel 6

Översändande av framställningar om ömsesidig rättslig hjälp

I den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål föreskrivs det att framställningar om ömsesidig rättslig hjälp i de flesta fall skall göras mellan justitieministerierna. I artikel 53 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet, som har upphört att gälla genom artikel 2.2 i den här konventionen, gavs de rättsliga myndigheterna möjlighet till direkt kommunikation. I artikel 6 i den här konventionen ersätts dessa bestämmelser i och med att direkta kontakter mellan de rättsliga myndigheterna görs till regel, dock med vissa undantag.

I punkt 1 fastställs det, om inte något annat föreskrivs i denna artikel, att framställningar om ömsesidig rättslig hjälp mellan medlemsstaterna, och även informationsutbyte på eget initiativ enligt artikel 7, skall göras direkt mellan adekvata rättsliga myndigheter och besvaras genom samma kanaler. Dessutom möjliggör denna punkt att framställningar om lagföring i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 21 i 1959 års konvention och artikel 42 i Beneluxfördraget, kan göras direkt genom kontakter mellan de relevanta rättsliga myndigheterna.

Ett viktigt och nyskapande drag hos denna punkt är att den öppnar för att göra och meddela framställningar inte bara skriftligen utan också på alla sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning så att den mottagande medlemsstaten kan fastställa äktheten. Detta gör att framställningar kan göras bland annat genom telefax och e-post, och därmed går den längre än 1996 års konvention mellan Europeiska unionens medlemsstater om utlämning där det medgavs att framställningar om utlämning kan göras via telefax. Samtidigt krävs det dock att den anmodade medlemsstaten måste kunna fastställa äktheten. Medlemsstaterna bör samråda om de närmare arrangemangen för att fastställa äktheten när framställningar görs genom telefax, e-post eller andra former av telekommunikation.

Tack vare punkt 1 har det blivit möjligt att använda effektiva och moderna kommunikationsmetoder för framställningar, men detta hindrar inte medlemsstaterna från att gå ännu längre och besluta att godta muntliga framställningar, eventuellt i vissa typer av mål. Särskilt kan muntliga framställningar godtas när det är brådskande, och sådana kan göras med utgångspunkt i att de så snart som möjligt kommer att

bekräftas skriftligen.

I punkt 2 föreskrivs det att framställningar i särskilda fall kan sändas eller återsändas mellan de centrala myndigheterna eller mellan en rättslig myndighet i en medlemsstat och en central myndighet i en annan medlemsstat. Detta med tanke på att det kan uppstå omständigheter när det är lämpligt att en viss framställning behandlas av en central myndighet i en medlemsstat, till exempel i komplicerade fall eller då framställningen riktas till mer än en behörig myndighet i den anmodade medlemsstaten.

Enligt punkt 3 har Förenade kungariket och Irland fått möjlighet att förklara att framställningar, andra meddelanden om ömsesidig hjälp eller information enligt artikel 7 kan sändas via dess centrala myndighet. Orsaken till att denna rätt till förklaring godkändes var att de rättsliga myndigheterna i Förenade kungariket och Irland i allmänhet inte har behörighet att verkställa framställningar som erhållits från rättsliga myndigheter eller från en central myndighet. Om en sådan förklaring görs har varje medlemsstat rätt att tillämpa principen om ömsesidighet i den mån den är berörd. Den andra och tredje meningen i första stycket i artikel 6.3 möjliggör ytterligare begränsningar i fråga om nämnda förklaring. Därför kan dessa två medlemsstater genom en ytterligare förklaring när som helst begränsa räckvidden hos den ursprungliga förklaringen för att öka effekten av begreppet direkt överföring. De måste göra detta när bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet träder i kraft i fråga om dem.

Enligt punkt 4 kan framställningar som kräver ett skyndsamt svar göras genom Interpol. Dessutom utformades ursprungligen punktens hänvisning till varje organ som är behörigt enligt bestämmelser som antagits i enlighet med Fördraget om Europeiska unionen för att möjliggöra att framställningar kanaliseras via något organ som Europol eller via något organ som skall inrättas, t.ex. Eurojust, i den utsträckning som det i framtiden kan fylla denna funktion.

Artikel 12 (kontrollerade leveranser), artikel 13 (gemensamma utredningsgrupper) och artikel 14 (hemliga utredningar) gäller frågor där en del av de brottsbekämpande myndigheterna i vissa medlemsstater kan spela en viktig roll medan de i andra medlemsstater kan stå under direkt rättslig kontroll. När det gäller dessa artiklar medges enligt artikel 6.5 att framställningar som hänvisar till central myndighet i en medlemsstat och en behörig polis- eller tullmyndighet i en annan enligt dessa bestämmelser, när så är lämpligt, kan göras och besvaras direkt av en behörig rättslig eller medlemsstat. Punkt 4 har också gjorts tillämplig på framställningar som behandlas på detta sätt.

På samma sätt möjliggör punkt 6 att framställningar om administrativa förfaranden enligt artikel 3.1 kan göras och besvaras direkt när de berörda behöriga myndigheterna är en rättslig eller central myndighet i en medlemsstat och en administrativ myndighet i en annan medlemsstat.

Enligt punkt 7 får medlemsstaterna dock förklara att de inte kommer att tillämpa punkterna 5 och/eller 6, eller förklara att de bara kommer att tillämpa en av eller båda dessa bestämmelser på angivna villkor. Det var nödvändigt att föreskriva sådana förklaringar eftersom alla medlemsstater inte var helt säkra på att de skulle kunna anta de arrangemang som anges i punkterna 5 och 6, åtminstone inte under det inledande skedet av konventionen. Vad gäller den framtida utvecklingen kan en förklaring enligt punkt 7 när som helst återkallas eller ändras.

Förhandlarna ansåg att det inte var meningen att de framställningar och underrättelser som avses i punkt 8 a och första delen av punkt 8 b skulle översändas av de lokala rättsliga myndigheterna, särskilt eftersom justitieministerierna i de flesta medlemsstater är behöriga när det gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer och för översändande av straffrättsliga domar, som centraliseras innan de skickas. Därför har dessa översändanden förbehållits de centrala myndigheterna.

Undantag har dock gjorts för framställningar om detaljer i domar och påföljande beslut som avses i artikel 4 i tilläggsprotokollet av den 17 mars 1978 till 1959 års konvention. I artikel 4 i protokollet infördes en ny punkt i artikel 22 i 1959 års konvention angående skyldigheten för en avtalslutande part att informera alla andra parter om straffdomar och påföljande beslut med avseende på dess medborgare som har införts i straffregistren.

Artikel 7

Informationsutbyte på eget initiativ

I denna artikel erkänns den stora nyttan av att en medlemsstat utbyter erhållen information om brott med en annan medlemsstat. Syftet är att tillhandahålla en allmän ram för utbytet av sådan information. Informationsutbyte på eget initiativ av brottsbekämpande organ föreskrivs redan i artikel 46 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet.

Enligt punkt 1 får en medlemsstats behöriga myndigheter, utan att en framställning om ömsesidig rättslig hjälp behövs, utbyta information om brott eller administrativa överträdelse som omfattas av artikel 3. Det bör noteras att detta är en fakultativ bestämmelse som inte är bindande för medlemsstaterna och att det uttryckligen anges att det aktuella utbytet skall genomföras inom ramen för medlemsstaternas nationella lagstiftningar.

Enligt punkt 2 får villkor ställas för användningen av den information som ges enligt denna artikel, och i punkt 3 föreskrivs att den mottagande myndigheten i så fall är bunden av dessa villkor. I detta fall är inte de åtgärder för skydd av personuppgifter som anges i artikel 23.1 och 23.2 i konventionen

tillämpliga i den mån de gäller samma fråga.

AVDELNING II

FRAMSTÄLLNINGAR OM SÄRSKILDA FORMER AV ÖMSESIDIG RÄTTSLIG HJÄLP

Artikel 8

Återställande

I artikeln införs nya regler för framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som gäller att ställa olagligt förvärvade föremål, t.ex. stöldgods, till förfogande för den ansökande medlemsstaten för att de skall återställas till den rätta ägaren. Enligt punkt 1 får en anmodad medlemsstat verkställa en sådan framställning, men åläggs inte att göra det. Den anmodade medlemsstaten kan till exempel avslå en framställning där egendom har tagits i beslag i syfte att säkra bevis i den medlemsstaten. Syftet med punkten är inte att ändra den nationella lagstiftningens bestämmelser om förverkande. Det bör dessutom noteras att utgångspunkten för resonemanget är att tillämpningen av punkten bör begränsas till de fall då det inte råder någon som helst tvekan om vem som är föremålens rätte ägare. Den gäller också "utan att det påverkar rättigheterna för tredje man i god tro". Detta garanterar att legitima fordringar på föremålen till fullo kommer att skyddas.

Artikel 6.2 i 1959 års konvention och artikel 29.2 i Beneluxfördraget innehåller bestämmelser om avstående från återställande av föremål som överlämnats vid efterkommande av framställningar om bevisupptagning. Genom punkt 2 i artikel 8 kan en medlemsstat på detta sätt avstå i syfte att återställa föremålen till dess rätte ägare. Liksom i punkt 1 föreskrivs det att äganderätten till föremålen skall vara klar. Punkt 2 gäller också utan att det påverkar rättigheterna för tredje man i god tro.

Punkt 3 kompletterar punkt 2 genom att det föreskrivs att den anmodade medlemsstaten, om avstående har skett innan artiklarna överlämnas enligt denna punkt, inte får göra anspråk på någon rätt till säkerhet eller annan regressrätt enligt skatte- eller tullagstiftningen som den kan åtnjuta med avseende på ett överlämnat föremål. I slutet av artikel 8 föreskrivs det dock att ett avstående enligt punkt 2 inte skall förhindra den anmodade medlemsstaten att ta ut skatt eller tull som den rätte ägaren till föremålen är skyldig att betala.

Artikel 9

Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i utredningssyfte

Enligt artikel 11 i 1959 års konvention kan en person som är frihetsberövad i en anmodad stat, vilkens personliga inställelse såsom vittne eller för konfrontation begärs av den ansökande staten, överföras till denna. Artikel 9 i konventionen kompletterar nämnda artikel 11 genom att göra det möjligt för en medlemsstat att ordna med ett tillfälligt överförande av en frihetsberövad person till en annan medlemsstat i samband med en utredning som genomförs av den frihetsberövande medlemsstaten. Enligt punkt 1 förutsätter överföringen av frihetsberövade personer enligt denna artikel en överenskommelse mellan de behöriga myndigheterna i såväl den ansökande som den anmodade medlemsstaten. I enlighet med punkt 2 skall villkoren för överföringen och en tidpunkt för återföringen av den berörda personen anges i sådana överenskommelser.

I punkt 3 beaktas det att en medlemsstat kan begära samtycke från den person som skall överföras och att sådant samtycke, när det begärs, omgående skall lämnas till den anmodade medlemsstaten. Punkten är kopplad till punkt 6.

I punkt 4 sörjs för att tiden för frihetsberövande i den anmodade medlemsstaten i samband med en överföring skall avräknas från den tid som den överförda personen skall avtjäna i den ansökande medlemsstaten.

Enligt punkt 5 underkastas tillämpningen av artikeln vissa bestämmelser i 1959 års konvention. Relevanta delar av detta rättsliga instrument gäller transiteringsordningen för överföring av frihetsberövade personer, säkerställande av förvar av överförda personer, immunitet för lagföring av tidigare överträdelser och utgifter. Ingen hänvisning görs till Beneluxfördraget, eftersom den allmänna regeln att nämnda fördrags bestämmelser skall tillämpas gäller om inte annat föreskrivs i denna konvention.

Enligt punkt 6 får en medlemsstat förklara att den, vad gäller tillämpningen av denna artikel, alltid kommer att begära den berörda personens samtycke, eller kommer att begära sådant samtycke under vissa angivna förutsättningar.

Artikel 10

Förhör genom videokonferens

Utvecklingen av ny teknik har gjort det möjligt för en person i ett land att kommunicera med en person i ett annat land via en direkt videolänk. Artikel 10 är utformad för att tjäna som grund för och underlätta användningen av detta förfarande för att överbrygga svårigheter som kan uppkomma i brottmål när en person befinner sig i en medlemsstat och närvaro vid ett förhör i en annan medlemsstat inte är önskvärd eller möjlig. Särskilt fastställs regler för begäran om och genomförande av förhör genom videokonferens. Artikeln gäller i allmänhet förhör av sakkunniga och vittnen, men kan under särskilda omständigheter enligt punkt 9 också tillämpas på förhör av åtalade personer.

I punkt 1 fastställs principen att en begäran om förhör genom videokonferens får lämnas av en medlemsstat när det gäller en person som befinner sig i en annan medlemsstat. De omständigheter under vilka en sådan begäran får göras är att de rättsliga myndigheterna i den ansökande medlemsstaten begär att den berörda personen skall höras som vittne eller sakkunnig, och att det är olämpligt eller omöjligt för honom att resa till den staten för förhör. "Olämpligt" kan till exempel gälla när vittnet är särskilt ungt eller särskilt gammalt eller sjukligt; "omöjligt" kan exempelvis omfatta fall när vittnet skulle utsättas för allvarig fara genom att infinna sig i den ansökande medlemsstaten.

I punkt 2 åläggs en anmodad medlemsstat att medge förhör genom videokonferens förutsatt att förhöret inte, på grund av omständigheterna i det särskilda fallet, strider mot dess grundläggande rättsprinciper, och att staten har tekniska möjligheter att genomföra förhöret genom videokonferens. I detta sammanhang innebär hänvisningen till "dess grundläggande rättsprinciper" att en framställning inte får avslås enbart av det skälet att förhör av vittnen och sakkunniga genom videokonferens inte föreskrivs i den anmodade medlemsstatens lagstiftning, eller att ett eller flera närmare villkor för förhör genom videokonferens inte uppfylls enligt den nationella lagstiftningen. När relevanta tekniska hjälpmedel saknas kan den ansökande medlemsstaten, med den anmodade medlemsstatens samtycke, tillhandahålla lämplig utrustning för att göra det möjligt att genomföra förhöret.

Punkt 3 gäller den information som måste åtfölja framställningar som görs enligt artikel 10, och det krävs bland annat att det måste motiveras i framställningen varför det inte är lämpligt eller möjligt för den person som är föremål för framställningen att närvara vid ett förhör i den ansökande medlemsstaten. Även om den ansökande medlemsstaten måste motivera sin framställning, är det helt och hållet denna medlemsstats sak att bedöma de relevanta omständigheterna.

I punkt 4 föreskrivs att den berörda personen skall kallas att inställa sig av den rättsliga myndigheten i den anmodade medlemsstaten. Syftet är att se till att lämpliga åtgärder kan vidtas för att säkerställa hans eller hennes närvaro vid förhöret. Detta är ett undantag från artiklarna 4 och 5. I motsats till vad som fastställs i punkt 9 som rör åtalade personer, är det inte nödvändigt att ett vittne eller en expert samtycker till förhör genom videokonferens.

De regler som skall följas när ett förhör äger rum genom videokonferens fastställs i punkt 5. Särskilt sörjs i punkt 5 a för att en rättslig myndighet i den anmodade medlemsstaten skall närvara, och om så är nödvändigt ingripa, för att bland annat se till att den anmodade medlemsstatens grundläggande rättsprinciper inte kränks under förhöret. Den ansökande medlemsstaten kan till exempel på grundval av punkt 5 a jämförd med artikel 4 och artikel 10.5 c i konventionen begära att ett juridiskt ombud skall medfölja den person som skall höras.

Enligt punkt 5 b skall åtgärder för att garantera skyddet för den person som skall förhöras vid behov överenskommas mellan de relevanta behöriga myndigheterna. I dessa åtgärder kan inbegripas tillämpning av all lagstiftning om skydd för personer som skall förhöras som finns i den ansökande medlemsstaten.

I punkt 5 c uppges det att förhör skall hållas direkt av eller under ledning av den ansökande medlemsstatens rättsliga myndigheter i enlighet med dess egen lagstiftning. Utan att det påverkar punkt e skall person som skall höras genom videokonferens inte ha färre rättigheter än han skulle ha haft om han deltagit i förhandlingarna i den ansökande medlemsstaten.

Dessutom åläggs den anmodade medlemsstaten i punkt 5 d att vid behov och på begäran av den ansökande medlemsstaten eller den berörda personen ställa en tolk till förfogande för den person som skall förhöras.

I punkt 5 e ges garantier för personen i fråga, enligt vilka han eller hon har rätt att åberopa den rätt att inte vittna som han eller hon skulle ha enligt den anmodade eller den ansökande medlemsstatens lagstiftning. Om denna rätt åberopas ankommer det på den rättsliga myndighet som håller förhöret att avgöra om personen skall få utnyttja den, givetvis med förbehåll för att den anmodade medlemsstatens rättsliga myndighet är skyldig att vidta nödvändiga åtgärder för att hålla förhöret i enlighet med denna stats grundläggande rättsprinciper. De relevanta rättsliga myndigheterna bör samråda om varje åberopande av rätten att inte vittna vid ett förhör.

I punkt 6 fastställs att protokoll från videokonferenser skall upprättas av den anmodade medlemsstatens rättsliga myndighet och översändas till den ansökande medlemsstaten. I denna punkt fastställs vilka uppgifter som skall ingå i protokollet. Sakinnehållet i förhöret berörs inte av detta. Det bör dock även noteras att de berörda medlemsstaterna, om inte annat föreskrivs i deras nationella lagstiftning, får komma överens om särskilda regler i fråga om protokollet på grund av behovet att garantera skyddet för de berörda personerna, däribland andra deltagare i den anmodade medlemsstaten än den förhörda personen. Till följd av en sådan överenskommelse kan till exempel namnen på vissa personer som var närvarande vid förhöret i den anmodade medlemsstaten utelämnas i protokollet, men deras respektive funktion bör i förekommande fall uppges.

Med tanke på de betydande kostnader det kan röra sig om, fastställs i punkt 7 regeln att vissa kostnader som uppkommer på grund av ett förhör genom videokonferens skall betalas tillbaka till den anmodade medlemsstaten av den ansökande medlemsstaten. Det står emellertid den anmodade medlemsstaten fritt att helt eller delvis avstå från återbetalningen.

I punkt 8 anges det att den medlemsstat där den förhörda personen befinner sig, om personen vid ett förhör genom videokonferens vägrar att vittna eller ger falskt vittnesmål, måste kunna behandla personen på samma sätt som om han eller hon skulle förhöras enligt de nationella förfarandena. Skälet är att skyldigheten att vittna vid en videokonferens, enligt denna punkt, är en följd av den anmodade medlemsstatens lagstiftning. Syftet med punkten är särskilt att garantera att vittnet underkastas samma följd av sitt beteende som tillämpas vid ett inhemskt mål utan videokonferens, om han eller hon inte fullgör skyldigheten att vittna.

När de problem som tas upp i punkt 8 uppstår, kan den ansökande och den anmodade medlemsstaten kommunicera med varandra angående punktens tillämpning. Detta kommer normalt att innebära att myndigheten i den ansökande medlemsstat som håller förhöret snarast möjligt förser myndigheten i den anmodade medlemsstaten med nödvändig information för att den senare skall kunna vidta lämpliga åtgärder mot vittnet eller den sakkunnige.

Enligt punkt 9 kan medlemsstaterna utsträcka tillämpningen av artikel 10 till förhör genom videokonferens med åtalade personer. Det står varje medlemsstat helt fritt att verkställa framställningar om sådana förhör eller inte. En medlemsstat får göra en allmän förklaring som innebär att den inte kommer att göra detta, och en sådan förklaring kan senare dras tillbaka.

Berörda medlemsstater måste särskilt enas om ett beslut att hålla ett förhör genom videokonferens med en åtalad och om alla åtgärder som skall antas för detta ändamål. Åtgärderna skall fungera med förbehåll för medlemsstaternas nationella lagstiftningar och i överensstämmelse med Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och andra relevanta internationella instrument.

För att skydda den åtalades ställning måste han eller hon alltid ge sitt samtycke innan förhöret kan äga rum. Eftersom en åtalad persons ställning skiljer sig avsevärt från ett vittnes eller en sakkunnigs, anges också att rådet skall anta de regler som kan bli nödvändiga för att se till att åtalade personers rättigheter skyddas på lämpligt sätt. Det är dock inte en förutsättning för att punkt 9 skall fungera att sådana regler antas.

Artikel 11

Förhör med vittnen och sakkunniga genom telefonkonferens

Förhör genom telefonkonferenser är ett annat område där telekommunikationer kan användas för ömsesidig rättslig hjälp. Sådana förhör kan vara särskilt användbara i situationer då det till exempel behövs ett vittnesmål i ett rutinärendet. Dessutom kan de ordnas och genomföras mycket enkelt och till låga kostnader.

I artikeln fastställs vilka arrangemang som skall tillämpas mellan medlemsstaterna vid framställningar om förhör genom telefonkonferens. Det bör dock noteras att ingenting i artikel 11 syftar till att underminera det bruk som förekommer i vissa medlemsstater och som innebär att en person får höras som vittne per telefon från utlandet, eventuellt i konsulära lokaler, utan att den medlemsstat där personen befinner sig behöver hjälpa till.

Övergripande för den här artikeln är att upprätta en allmän ram för framställningar om telefonförhör som något skiljer sig från den som antogs för videokonferenser i artikel 10. I detta sammanhang kan det särskilt noteras att enligt artikel 11.2 får förhör genom telefonkonferens endast hållas om vittnet eller den sakkunnige samtycker till detta. Därför var det inte nödvändigt att fastställa att det inte är lämpligt eller möjligt för den person som skall förhöras att inställa sig personligen för förhör.

Genom punkt 1 möjliggörs framställningar om hjälp med att anordna förhör genom telefonkonferens när en person som skall förhöras som vittne eller sakkunnig i en medlemsstat befinner sig i en annan medlemsstat. En begäran omfattas av artikeln om det aktuella förhöret skall hållas av den ansökande medlemsstatens rättsliga myndigheter och lagstiftningen i den staten föreskriver att sådana framställningar kan göras.

I punkt 2 fastställs det att den person som skall förhöras måste ge sitt samtycke till förhör genom telefonkonferens.

I punkt 3 åläggs den anmodade medlemsstaten att efterkomma framställningen under förutsättning att den inte strider mot dess grundläggande rättsprinciper (se ytterligare förklaringar angående "dess grundläggande rättsprinciper" i kommentarerna till artikel 10 ovan). Medlemsstaten får dock i enlighet med punkt 5 begära att bestämmelserna i artikel 10.5 och artikel 8, vad gäller de praktiska arrangemangen för förhöret, skall gälla i tillämplig utsträckning vid förhöret. Artikel 10.7 gäller automatiskt om inte medlemsstaterna kommer överens om något annat.

Artikel 12

Kontrollerade leveranser

Syftet med denna artikel är att tillhandahålla en ram för samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller kontrollerade leveranser. Denna teknik har visat sig vara mycket effektiv i kampen mot olaglig narkotikahandel och andra typer av allvarlig brottslighet. Artikeln har större räckvidd än artikel 73 i tillämpningskonventionen till Schengenvärdet där kontrollerade leveranser också togs upp, eftersom den

inte inskränker sig till kontrollerade leveranser med anknytning till olaglig narkotikahandel. Det kan noteras att Europol har utarbetat "Europeiska unionens handbok om kontrollerade leveranser" som innehåller uppgifter om hur dessa leveranser går till.

Uttrycket "kontrollerade leveranser" har inte särskilt definierats i konventionen och det bör tolkas i enlighet med nationella lagar och praxis. Bestämmelsen gäller till exempel om den olagliga varusändningen, med den berörda medlemsstatens samtycke, har fångats upp och tillåtits fortsätta med det ursprungliga innehållet intakt, avlägsnat eller helt eller delvis utbytt.

Följden av punkt 1 är att varje medlemsstat är skyldig att anta medel för att, när den anmodas av en annan medlemsstat att göra detta, kunna tillåta att kontrollerade leveranser äger rum på dess territorium inom ramen för en utredning av ett brott för vilket utlämning kan ske. Vad som utgör ett brott för vilket utlämning kan ske på unionsnivå beskrivs i konventionen mellan Europeiska unionens medlemsstater om utlämning från 1996. Enligt artikel 2 i nämnda konvention skall utlämning medges för brott som enligt den ansökande medlemsstatens lagstiftning är belagt med frihetsstraff eller frihetsberövande skyddsåtgärd upp till en tid av lägst tolv månader och som, enligt den anmodade medlemsstatens lagstiftning är belagt med frihetsstraff eller frihetsberövande skyddsåtgärd upp till en tid av lägst sex månader.

I punkt 2 fastställs att det är den anmodade medlemsstaten som avgör om en kontrollerad leverans får äga rum på dess territorium eller inte. Dessa beslut skall fattas från fall till fall, inom ramen för den anmodade medlemsstatens relevanta regler.

De praktiska arrangemang som skall vidtas för kontrollerade leveranser kommer att kräva nära samråd och samarbete mellan relevanta organ och myndigheter i de berörda medlemsstaterna, men i punkt 3 klargörs, som ett undantag från artikel 4.1, att sådana leveranser måste genomföras i enlighet med förfarandena i den anmodade medlemsstaten. Dessutom skall de behöriga myndigheterna i den medlemsstaten genomföra alla åtgärder och leda alla insatser som kan krävas.

Artikel 13

Gemensamma utredningsgrupper

Erfarenheten har visat att när en stat utreder gränsöverskridande brott, särskilt när det gäller organiserad brottslighet, kan utredningen främjas av medverkan av brottsbekämpande och annan relevant personal från en annan stat i vilken det finns kopplingar till de aktuella brotten. Vikten av operativt samarbete mellan brottsbekämpande organ erkänns särskilt i artikel 30 i Fördraget om Europeiska unionen.

Ett av de hinder som hittills har uppstått när det gäller gemensamma utredningsgrupper är avsaknaden av en särskild ram inom vilken sådana grupper bör inrättas och fungera. För att tillgodose detta beslutades det att de relevanta frågorna skulle behandlas i konventionen. I denna artikel fastställs för detta ändamål villkoren för hur sådana grupper skall inrättas och hur de skall utföra sina uppgifter.

Punkt 1 innehåller de grundläggande reglerna för inrättandet av en gemensam utredningsgrupp. För att en grupp skall kunna inrättas måste först en överenskommelse träffas mellan de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna. Antalet deltagande medlemsstater är inte begränsat.

Enligt överenskommelsen skall utredningsgruppen tilldelas en särskild uppgift, nämligen att genomföra brottsutredningar i en eller flera av de deltagande medlemsstaterna.

Dessutom skall den vara verksam under en bestämd period som kan förlängas genom ömsesidig överenskommelse. Vilka personer som skall ingå i gruppen kommer också att anges i avtalet. Då de flesta av dessa personer förmodligen kommer att vara personal på brottsbekämpande myndigheter, kommer de även i många fall att vara domare och åklagare, eller andra personer. När enighet har uppnåtts om att upprätta en grupp kommer gruppen i allmänhet att etableras i den medlemsstat där huvuddelen av utredningarna förväntas genomföras. Medlemsstaterna bör också beakta frågan om kostnaderna, inbegripet de traktamenten som skall betalas till gruppens medlemmar.

I punkt 3 fastställs det att en utredningsgrupp skall fungera så att dess ledare företräder den behöriga myndighet som deltar i brottsutredningar för den medlemsstat där gruppen är verksam. Detta innebär särskilt att gruppen kommer att byta ledare i enlighet med det särskilda målet, om en grupp sköter utredningar i mer än en medlemsstat. Gruppledaren måste följa sin nationella lagstiftning. Dessutom är gruppen skyldig att fullt ut respektera lagstiftningen i den stat där den är verksam.

Ledaren skall periodvis ge ledning åt de övriga medlemmarna i gruppen som skall utföra hans eller hennes instruktioner med hänsyn till de villkor enligt vilka gruppen upprättades. Medlemmar i en gemensam grupp som inte är verksamma i sin egen medlemsstat (avdelade medlemmar) får enligt punkt 5 närvara när utredningsåtgärder vidtas i den medlemsstat där verksamheten äger rum. Gruppens ledare får dock av särskilda skäl, i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där gruppen är verksam, fatta ett annat beslut. Uttrycket "särskilda skäl" har inte definierats i detta sammanhang, men kan anses innefatta t.ex. situationer där vittnesmål skall tas upp i fall som gäller sexualbrott, särskilt när offren varit barn. Ett beslut att utesluta en avdelad medlem från att närvara får inte grundas enbart på att han är utlämning. I vissa fall kan orsaker av operativ karaktär ligga till grund för sådana beslut.

Enligt punkt 6 får avdelade medlemmar utföra vissa utredningsåtgärder i den medlemsstat där gruppen

är verksam, i enlighet med den medlemsstatens nationella lagstiftning. Detta skall ske på uppdrag av gruppens ledare och skall ha godkänts av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där verksamheten äger rum och i den avdelande medlemsstaten. Ett sådant godkännande kan införas i avtalet om att upprätta gruppen eller kan ges vid ett senare tillfälle. Det kan också gälla allmänt eller begränsas till särskilda fall eller omständigheter.

En av de mest innovativa aspekterna av denna artikel återfinns i punkt 7. Konsekvenserna av denna bestämmelse är att en avdelad medlem kan be sina nationella myndigheter vidta sådana åtgärder som krävs för gruppens arbete. I detta fall blir det inte nödvändigt för medlemsstaten att göra en framställning om hjälp och de relevanta åtgärderna kommer att behandlas i medlemsstaten i fråga i enlighet med de villkor som skulle tillämpas om åtgärderna hade begärts inom ramen för en nationell utredning.

Punkt 8 gäller den situation där gruppen behöver hjälp från en medlemsstat som inte varit med om att upprätta gruppen eller ett tredje land. Under sådana förhållanden skall hjälp begäras av den medlemsstat där utredningen äger rum, i enlighet med normalt tillämpliga regler.

Genom punkt 9 underlättas utredarnas arbete genom att det görs möjligt för en avdelad medlem att ge resten av den gemensamma utredningsgruppen tillgång till uppgifter som finns tillgängliga i hans eller hennes medlemsstat och är relevanta för de utredningar som utförs av gruppen. Detta kommer dock att vara möjligt endast när det kan ske inom ramen för lagstiftningen i den avdelade medlemmens stat och inom gränserna för hans eller hennes befogenheter.

Punkt 10 gäller villkoren för att använda sådana uppgifter som lagligt erhållits av en avdelad medlem i en gemensam utredningsgrupp när uppgifterna annars inte skulle ha varit tillgängliga för de berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter.

När den punkten utarbetades framhöll den irländska delegationen att när uppgifterna i fråga gäller ett frivilligt vittnesmål som givits uteslutande för det syfte för vilket den gemensamma utredningsgruppen har upprättats, skall samtycke av vittnet krävas om informationen skall användas i andra syften förutom kraven i punkt c, nämligen att det skall röra sig om en överhängande och allvarlig fara för den allmänna säkerheten, är uppfyllda. Medan texten inte erbjuder någon direkt ledning på denna punkt vore det i överensstämmelse med artikelns anda att låta sådana frågor bli föremål för samråd mellan de medlemsstater som upprättat gruppen och att i förekommande fall inhämta vittnets samtycke.

Punkt 11 fastställer att denna artikel inte skall påverka några andra befintliga bestämmelser eller arrangemang för gemensamma utredningsgruppers inrättande eller verksamhet.

Punkt 12 gör det möjligt för de medlemsstater som har inrättat en gemensam utredningsgrupp att enas om att personer som inte företräder de behöriga myndigheterna i sitt hemland kan delta i gruppens verksamhet. Vad de personer som utarbetade konventionen tänkte på var att ytterligare hjälp och expertis kunde ges en gemensam utredningsgrupp som består av lämpliga personer i andra stater eller internationella organisationer. I detta sammanhang bör det noteras att det uttryckligen hänvisas till tjänstemän i organ som inrättats enligt Fördraget om Europeiska unionen. Detta skulle kunna omfatta ett organ som Europol eller något organ som skall inrättas, t.ex. Eurojust, i den mån dess tjänstemän i framtiden skulle bemyndigas att delta i sådana gruppers verksamhet. En analog situation skulle i förekommande fall kunna tillämpas på tjänstemän inom andra organ som skall inrättas.

Man kan också tänka sig att kommissionens tjänstemän inom OLAF deltar i egenskap av "andra personer än företrädare för medlemsstaternas behöriga myndigheter som bygger upp den gemensamma utredningsgruppen".

Personer som har tillstånd att vara med i en utredningsgrupp enligt punkt 12 skall huvudsakligen ha en stödjande eller rådgivande roll, och de får inte utföra de uppgifter som medlemmar eller avdelade medlemmar har, och får heller inte använda den information som avses i punkt 10, om inte detta tillåts i det relevanta avtalet mellan de berörda medlemsstaterna.

Artikel 14

Hemliga utredningar

Medan en hemlig utredning av ett brott kan ha olika former berör denna artikel endast brottsutredningar som genomförs av polismän med hemlig eller falsk identitet. Sådana polismän betecknas i allmänhet som infiltratorer. De bör genomgå en särskild utbildning och de kan i synnerhet användas för att infiltrera ett brottsligt nätverk för att skaffa fram uppgifter eller hjälpa till att identifiera eller arrestera medlemmar i nätverket.

Enligt denna artikel kan hjälp begäras för att göra det möjligt för en infiltrator att vara verksam i den anmodade medlemsstaten, eller för att den anmodade medlemsstaten skall kunna sända en infiltrator till den ansökande medlemsstaten. Dessutom kan den anmodade medlemsstaten få en begäran om att tillhandahålla en infiltrator för att genomföra en hemlig utredning på sitt eget territorium.

Punkt 1 är flexibelt formulerad och klargör att den ansökande och den anmodade medlemsstaten i varje enskilt fall måste vara eniga om saken innan en infiltrator kan användas. På grund av denna flexibilitet ansågs det inte nödvändigt att begränsa de utredningar där hjälp kan begäras till brott som kan medföra utlämning på samma sätt som i artikel 12.

I enlighet med punkt 2 skall beslutet om en framställning rörande en hemlig utredning fattas av de behöriga myndigheterna i den anmodade medlemsstaten. När en framställning beviljas krävs det enligt punkten också att de berörda medlemsstaterna skall komma överens om ett antal frågor, inbegripet hur länge utredningen skall vara och de närmare villkoren, med vederbörlig hänsyn till sin nationella lagstiftning och sina nationella förfaranden.

Punkt 3 har utarbetats i grova drag för att ge medlemsstaterna den flexibilitet de sannolikt kommer att behöva i samband med hemliga utredningar. Det stadgas att hemliga utredningar skall genomföras i enlighet med den nationella lagstiftningen och de nationella förfarandena i den medlemsstat på vilkens territorium den hemliga utredningen äger rum, som ett undantag till vad som stadgas i artikel 4.1. Förberedelserna inför och övervakningen av den hemliga utredningen, inbegripet säkerhetsarrangemangen för de berörda polismännen, skall vara föremål för samarbete mellan de berörda medlemsstaterna.

Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa artikel 14 genom att i enlighet med punkt 4 förklara att den inte är bunden av artikeln. En sådan förklaring kan sedermera återkallas.

Artikel 15

Tjänstemäns straffrättsliga ansvar

I denna artikel stadgas det om straffrättsligt ansvar för brott som begås av eller mot tjänstemän i en annan medlemsstat när de är verksamma i en medlemsstat enligt artiklarna 12-14. Ståndpunkten är att de berörda tjänstemännen i ett sådant fall skall likställas med tjänstemän i den stat där brotten begås. Denna artikel bygger på artikel 42 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet.

Artikel 16

Tjänstemäns civilrättsliga ansvar

Syftet med denna artikel är att tillhandahålla bestämmelser för att tillgodose eventuella skadeståndskrav efter åtgärder som genomförts av tjänstemän i en medlemsstat på en annan medlemsstats territorium i samband med artiklarna 12-14. Den bygger på artikel 43 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet.

Den grundregel som skall tillämpas är att en medlemsstat skall ansvara för de skador som eventuellt förorsakas av dess tjänstemän under åtgärdernas genomförande. Den medlemsstat där skadan förorsakades skall dock i första rummet ersätta skadan enligt samma grunder som om skadan hade förorsakats av dess egna tjänstemän. I ett sådant fall skall den andra medlemsstaten fullt ut återbetala den eventuella ersättning som betalats ut till offren eller till dem som kräver skadestånd för offrens räkning. Utan att det påverkar denna återbetalning eller eventuella krav den kan ställa på tredje man, t.ex. de polismän som genomförde åtgärderna, får den medlemsstat där skadan förorsakades inte ställa några andra krav på ersättning.

AVDELNING III

AVLYSSNING AV TELEMEDDELANDEN

ALLMÄN INLEDNING OCH TEKNISKA FÖRKLARINGAR

Det är första gången som en konvention om multilateral ömsesidig rättslig hjälp i brottmål behandlar frågan om internationell avlyssning av telemeddelanden, åtminstone som en särskild fråga. Konventionen behandlar inte enbart de traditionella aspekterna på avlyssning av telemeddelanden utan tar även hänsyn till den senaste utvecklingen. Dessutom har dessa bestämmelser en så allmän karaktär att detta i den mån det är möjligt garanterar att de kan anpassas till den framtida utvecklingen.

Det är riktigt att artikel 1.1 i den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål möjliggjort utvecklingen av en praxis mellan medlemsstaterna på detta område, bland annat på grundval av Europarådets rekommendation nr R(85)10. Rådet ansåg dock att det var på tiden att anta särskilda bestämmelser, bland annat eftersom inte alla medlemsstater verkar erkänna artikel 1.1 i den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som relevant grund för att tillstyrka en framställning om avlyssning av telemeddelanden.

Telekommunikationstekniken har under det senaste decenniet upplevt en avsevärd utveckling, särskilt på området för mobil telekommunikation. Denna används i stor utsträckning av brottslingar i samband med deras brottsliga verksamhet.

Avsaknaden av särskilda internationella överenskommelser innebär emellertid att samarbetet är avhängigt av de olika medlemsstaternas goda vilja, och eftersom praxis skiljer sig från medlemsstat till medlemsstat försvåras tjänstemännens uppgift.

Utarbetandet av artiklarna 17-21 har inneburit långvarigt arbete vilket bland annat beror på följande två faktorer:

- Å ena sidan krävde frågan om avlyssning av telemeddelanden en särskilt noggrann avvägning mellan effektiva utredningar och respekt för enskilda personers frihet.
- Å andra sidan ger den moderna tekniken upphov till nya situationer som bör regleras genom lagstiftning.

Vid överläggningarna har det tagits särskild hänsyn till följande situationer:

- För det första kan det förekomma att en stat inte längre tekniskt är i stånd att direkt avlyssna teledokument som sänds från eller mottas på dess territorium (se punkt a).
- För det andra kan en stat nu för sin egen räkning (eller för någon annans räkning) tekniskt avlyssna teledokument som sänds från eller mottas på en annan stats territorium utan att vara tvungen att be om bistånd av denna (se punkt b).

a) Avlyssning av teledokument som sänds genom ett satellitsystem (och utan tvivel i framtiden med hjälp av någon annan teknik) kräver, oberoende av var personen som skall avlyssnas befinner sig, en enda operation som genomförs vid en teknisk anläggning som kallas nätport. En sådan gör det möjligt att koppla upp sig mot satelliterna och följaktligen att använda telekommunikationsmedel inom mycket vidsträckt geografiska områden. Denna form kan medföra att en stat vars territorium befinner sig inom satellitens täckningsområde men som inte har någon nätport, tekniskt sett inte kan avlyssna telekommunikationer direkt som sänds från eller mottas på dess territorium via satellittelefoni.

För att ändå kunna genomföra avlyssningen finns det två möjligheter:

- Den berörda staten kan för varje avlyssning den planerar att genomföra begära bistånd av den stat på vars territorium nätporten befinner sig.
- Operatören gör det möjligt att komma åt nätporten på avstånd, en slags fjärrkontroll. Denna fjärrkontroll gör det möjligt för ett land att sända ett avlyssningsbeslut till en nätport som befinner sig utanför dess territorium. Detta kan anförtros det eller de företag (i konventionen kallade tjänsteleverantörer) som på varje nationellt territorium ansvarar för telekommunikation via satellit, och företaget är då skyldigt att ombesörja de avlyssningar som lagligt begärs av de behöriga myndigheterna.

Det är tekniskt möjligt att begränsa användningen av sådana fjärrkontroller till enbart de teledokument som sänds från eller mottas på den medlemsstats territorium som använder dem (på så sätt skulle den fjärrkontroll som de behöriga myndigheterna i en medlemsstat har tillgång till att möjliggöra avlyssning endast av teledokument som sänds från eller mottas på denna medlemsstats territorium).

Att installera ett sådant system och fastställa hur det skall fungera är möjligt endast om det finns internationella regler. Det är dessa regler som fastställs i artikel 19.

b) Det finns två förklaringar till den nya situationen:

- För det första gör, som redan påpekats ovan, tekniken för telekommunikationen via satellit det möjligt att genom ett enda avlyssningsbeslut till en nätport avlyssna en person(5) på vilken punkt som helst inom satellitens täckningsområde, vilket i princip innebär ett stort antal stater.
- Dessutom kan de nationella näten för traditionell telekommunikation via mobiltelefoni (t.ex. GSM-nät) möjliggöra avlyssning i andra länder, till exempel inom gränsområdena, eftersom deras täckningsområde inte strikt kan följa gränserna. Samma särdrag gäller ofta de territoriella begränsningarna för användning av fjärrkontroller (se ovan).

De två situationer som framställs överskrider, var och en på sitt sätt, den traditionella ramen för konventionerna om rättslig hjälp.

- I det första fallet (a) handlar det om att göra det möjligt för en medlemsstat att genomföra en åtgärd på sitt eget territorium; rättslig hjälp går emellertid i princip ut på att bevilja en framställning från en medlemsstat (den ansökande medlemsstaten) om att en utredningsåtgärd skall genomföras på en annan medlemsstats territorium (den anmodade medlemsstaten).

- I det andra fallet (b) handlar det om att hantera en situation där det varken finns någon ansökande eller anmodad medlemsstat (den medlemsstat som utför avlyssningen behöver inte något tekniskt bistånd av den medlemsstat på vars territorium personen som skall avlyssnas befinner sig).

Genom att välja att i konventionen även beakta dessa båda situationer har rådet gjort det politiska valet att behandla frågan om avlyssning i brottsutredningssyfte på ett icke-begränsande sätt, inte enbart frågan om ömsesidig rättslig hjälp på internationell nivå i samband med avlyssning. I synnerhet utgjorde antagandet av artikel 20 en reaktion på rådets önskan att fastställa regler om aktiviteter som av allt att döma kommer att utvecklas även utan internationella normer. Det rör sig om ett juridiskt föregripande från Europeiska unionens sida och ingår i dess önskan att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Artikel 17

Myndigheter som är behöriga att beordra avlyssning av teledokument

Denna artikel tillåter en medlemsstat där en rättslig myndighet inte är behörig när det gäller tillämpningen av artiklarna 18, 19 och 20, att i enlighet med artikel 24.1 e utse en likvärdig behörig myndighet för en brottsutredning. Verkan av denna bestämmelse är att de övriga medlemsstaterna i enlighet med de villkor som fastställs i artiklarna 18, 19 och 20 kan godta framställningar om avlyssning från en behörig myndighet som handlar i samband med en brottsutredning, även om detta inte

nödvändigtvis är en rättslig myndighet.

Denna artikel befriar inte de medlemsstater där det är en rättslig myndighet som är behörig från skyldigheten att avge en förklaring i enlighet med artikel 24.1 e om vilken eller vilka myndigheter som är behöriga för tillämpningen av dessa artiklar och särskilt, i egenskap av underrättad medlemsstat, för tillämpningen av artikel 20.

Artikel 18

Framställningar om avlyssning av telemeddelanden

Denna artikel styr situationer i vilka en medlemsstat av en annan medlemsstat anmodas att besluta om avlyssning på sitt eget territorium.

I punkt 1 a och b görs det skillnad mellan två typer av framställning om avlyssning:

- Den första typen avser omedelbar överföring till den ansökande medlemsstaten av de avlyssnade telemeddelandena. Omedelbar överföring består i att sända det avlyssnade telemeddelandet direkt till den ansökande medlemsstaten, där det kan avlyssnas och/eller tas upp av den behöriga myndighet som beslutat om avlyssningen. Denna typ av överföring, som utgör något nytt i det internationella samarbetet, är numera regel.

- Den andra typen avser upptagning och senare överföring till den ansökande medlemsstaten, vilket utgör nuvarande praxis inom den rättsliga hjälpen. Denna andra typ av framställning behandlas särskilt i punkterna 6-7 och förväntas i framtiden utgöra ett undantag.

Efter att ha studerat frågan ansåg rådet att det inte är nödvändigt att definiera termen "telemeddelanden", som inte är begränsad enbart till telefonsamtal utan tvärtom måste tolkas i sin vidaste bemärkelse. Den anmodade medlemsstaten måste för övrigt naturligtvis så långt som möjligt överföra även de tekniska uppgifterna om varje telemeddelande, t.ex. det nummer som ringts upp, tidpunkt och längd för telemeddelandet samt, om den uppgiften finns att tillgå, orten från vilken telemeddelandet sänts eller där det mottagits. Eftersom det saknas en sådan definition kan bestämmelserna om avlyssning av telemeddelanden självklart också tillämpas på all form av kommunikation via befintlig och framtida teknik. Vid förhandlingarna om konventionen var det emellertid omöjligt att förutse alla tänkbara fall eftersom den tekniska utvecklingen går så snabbt på detta område.

Det bör noteras att konventionen har rättsverkan endast i Europeiska unionen även om den teleteknik som den skall tillämpas på täcker hela världen.

I punkt 2 fastställs i enlighet med var personen befinner sig de tre typfall där en framställning om rättslig hjälp kan förekomma.

Det första fallet (a) gäller den situation där personen befinner sig på den ansökande medlemsstatens territorium (se den allmänna inledningen och de tekniska förklaringarna ovan).

Det andra (b) gäller den situation där personen befinner sig på den anmodade medlemsstatens territorium.

Det tredje (c) gäller det fall där personen befinner sig på en annan medlemsstats territorium än den anmodade medlemsstatens men det krävs tekniskt bistånd från den anmodade medlemsstaten för avlyssningen (se den allmänna inledningen och de tekniska förklaringarna). I texten preciseras det att den medlemsstat där den person vars telemeddelanden avlyssnas befinner sig skall underrättas om framställningen i enlighet med artikel 20.2 a.

Med hänsyn till att det rör sig om helt olika situationer skall framställningarna behandlas på olika sätt, vilket anges i punkterna 4-8.

I punkt 3 fastställs formen för framställningen om avlyssning. För att underlätta tillämpningen av texten har man beslutat att i själva artikeln räkna upp samtliga uppgifter som den ansökande medlemsstaten skall tillhandahålla. I själva verket ersätter artikel 18.3 artikel 14 i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål när det gäller framställningar om avlyssning av telemeddelanden mellan medlemsstaterna. De uppgifter som skall ges i framställningen ger inte upphov till några särskilda kommentarer.

Punkt 4 är avsedd att komplettera punkt 3, i princip för de fall som avses i punkt 2 b, nämligen när personen befinner sig på den anmodade medlemsstatens territorium. Det är i själva verket det enda fall då enligt punkt 5 b den anmodade medlemsstaten skall avgöra om framställningen skall beviljas genom att avgöra om åtgärden skulle kunna vidtas i ett liknande inhemskt fall. Enligt denna punkt skall den ansökande medlemsstaten omgående tillhandahålla en sammanställning av de fakta som utredningen gäller. Även om inte exakt samma uttryck förekommer är det lämpligt att för tolkningen hänvisa till artikel 12.2 b i den europeiska konventionen om utlämning av den 13 december 1957. Den anmodade medlemsstaten för sin del skall ha rätt att av den ansökande medlemsstaten begära alla ytterligare uppgifter som den anser nödvändiga för att den skall kunna avgöra "om den skulle vidta den begärda åtgärden i ett liknande inhemskt fall".

Denna sista formulering, som återfinns på flera ställen i bestämmelserna om avlyssning av telemeddelanden har föredragits framför uttrycket "i enlighet med nationell rätt". Man bör nämligen erinra sig att den framställning det rör sig om nödvändigtvis har formulerats av en helt utländsk

myndighet. I olika staters nationella lagstiftning om avlyssning fastställs i allmänhet restriktivt de myndigheter som har rätt att besluta om avlyssning, vilket får till följd att en framställning från en utländsk behörig myndighet riskerar att strida mot den nationella lagstiftningen om avlyssning.

Det är för övrigt självklart att denna punkt även skall gälla i sådana fall då framställningen görs i enlighet med punkt 1 b (framställning om avlyssning, upptagning och därpå följande överföring av upptagningen av telemeddelanden till den ansökande medlemsstaten).

I punkt 5 fastställs under vilka omständigheter en medlemsstat är skyldig att bevilja en framställning om avlyssning av telemeddelanden och omedelbar överföring till den ansökande medlemsstaten. I punkten skiljs det mellan två fall:

a) När personen befinner sig på en annan medlemsstats territorium än den anmodade medlemsstaten (inbegripet den ansökande medlemsstaten) och de uppgifter som avses i punkt 3 har mottagits av den anmodade medlemsstaten:

Framställningen skall beviljas "utan ytterligare formaliteter". Detta uttryck används just för att tydligt precisera att en sådan framställning inte av medlemsstaterna bör behandlas på samma sätt som en konventionell framställning om rättslig hjälp, så att den kan befrias från vissa av formaliteterna för en framställning som den anmodade medlemsstaten själv skulle verkställa på sitt eget territorium. Det handlar alltså om en situation där den anmodade medlemsstaten inte själv behöver kontrollera om en framställning om avlyssning är i enlighet med dess nationella lag, utan kan inskränka sig till att kontrollera att konventionens villkor för en sådan framställning har respekterats, t.ex. att de uppgifter som avses i artikel 20.2 a (föregående information till den underrättade medlemsstaten) verkligen har överförts; om så inte är fallet kan avlyssningen inte inledas.

b) När personen befinner sig på den anmodade medlemsstatens territorium och denna stat har mottagit de uppgifter som avses i punkterna 3 och 4.

I detta fall skall den anmodade medlemsstaten godta åtgärden om den skulle kunna vidtas i ett liknande inhemskt fall. Den kan också göra beviljandet avhängigt av respekten för de villkor som enligt dess lagstiftning måste respekteras i ett liknande inhemskt fall. Det kan t.ex. handla om villkor enligt vilka vissa kategorier av personer inte skall omfattas av åtgärden eller som rör användningen av det avlyssnade materialet. I det sistnämnda fallet skall åtgärderna för dataskydd i artikel 23 i konventionen inte tillämpas, om de inte gäller samma fråga.

I punkt 6 fastställs regler för framställningar om avlyssning, upptagning och därpå följande överförande av telemeddelanden till den ansökande medlemsstaten (punkt 1 b). Medlemsstaterna är inte skyldiga att godta sådana framställningar annat än om omedelbart överförande är omöjligt. Detta skall förstås så att det skall vara omöjligt i den ansökande och/eller den anmodade medlemsstaten.

Enligt punkt 7 får en medlemsstat när den lämnar den underrättelse som anges i artikel 27.2 förklara att den avser att tillämpa punkt 6 endast om den inte kan tillhandahålla ett omedelbart överförande. Med andra ord innebär det faktum att den ansökande medlemsstaten inte är i stånd att motta en omedelbar överföring inte att den anmodade medlemsstaten är skyldig att bevilja framställningen om denna stat själv är i stånd att överföra telemeddelanden direkt. Varje medlemsstat som väljer att tillämpa denna begränsning skulle kunna riskera att de övriga medlemsstaterna handlar på samma sätt gentemot den i enlighet med principen om ömsesidighet. Möjligheten att avge en förklaring enligt artikel 18.7 är avsedd att uppfylla Förenade kungarikets behov, eftersom landets lagstiftning och nationella förfaranden inte medger systematisk upptagning av avlyssnade data.

Givetvis finns det ingenting som hindrar en medlemsstat att - vilket redan är praxis - bevilja en framställning enligt artikel 1 b även i sådana fall där direkt överförande vore möjligt. Det vore bra om det europeiska rättsliga nätverket kunde ge uppgifter om enskilda medlemsstaters praxis i detta hänseende.

Dessutom ansåg rådet att det blotta faktum att en medlemsstat skall göra upptagningar av de avlyssnade meddelandena bör leda till att situationen likställs med den där personen befinner sig på dess nationella territorium. Därför hänvisas till punkt 4 om de ytterligare uppgifter som skall ges som stöd för framställningen, och det anges att den anmodade medlemsstaten kan villkora sitt beviljande med utgångspunkt i att åtgärden skulle vidtas i ett liknande inhemskt fall och på samma villkor som i ett liknande inhemskt fall. I detta hänseende kan man till exempel tänka på begränsningar beträffande till exempel avlyssningens längd eller användningen av uppgifterna. I det sistnämnda fallet skall åtgärderna för dataskydd i artikel 23.1 och 23.2 i konventionen inte tillämpas, åtminstone inte om de gäller samma sak.

Punkt 8 avser framställningar om utskrift av upptagna telemeddelanden. Eftersom det rör sig om en framställning som kan kräva betydande resurser, särskilt mänskliga sådana, underkastas den i konventionen särskilda villkor. För det första får den ansökande medlemsstaten begära utskrift endast om det finns särskilda skäl till detta. Även om det inte uttryckligen sägs i texten kan man tänka sig att den ansökande medlemsstat som kommer med en sådan begäran bör förklara varför den vill ha en utskrift, t.ex. för att det i den anmodade medlemsstaten är lättare än i den ansökande medlemsstaten att finna tolkar eller översättare för det språk eller den dialekt som man kan vänta sig skall användas i de avlyssnade telemeddelandena.

Sedan skall den anmodade medlemsstaten pröva sådana framställningar i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina nationella förfaranden, så konventionen skulle inte innebära att den måste ändra sin nationella lagstiftning eller sina nationella förfaranden om dessa inte medger utskrift. Om det däremot är möjligt enligt dess lagstiftning bör den bevilja en framställning om utskrift.

Punkt 9 föranleder inga särskilda kommentarer: Det ligger i såväl utredningens som de avlyssnade personernas intresse att avlyssningen förblir konfidentiell.

Artikel 19

Avlyssning av telemeddelanden på det nationella territoriet genom förmedling av tjänsteleverantörer

I punkt 1 införs den bestämmelse enligt vilken den medlemsstat på vars territorium nätporten befinner sig skall tillåta installation av fjärrkontroller vars användbarhet beskrivs klart och tydligt i den allmänna inledningen och de tekniska förklaringarna ovan.

I punkt 2 anges att konventionen begränsar användningen av dessa fjärrkontroller till endast beordrad avlyssning, för brottsutredningsändamål och i överensstämmelse med nationell lag, i den medlemsstat som utnyttjar dem. Dessutom får dessa fjärrkontroller användas endast för telemeddelanden från och/eller till den person som skall avlyssnas från denna medlemsstats territorium.

I punkt 3 tilläts en medlemsstat att använda fjärrkontroller för att avlyssna lämnade eller mottagna telemeddelanden från sitt eget territorium till förmån för en annan medlemsstat, i samband med en framställning om ömsesidig rättslig hjälp i enlighet med artikel 18.2 b (den person som skall avlyssnas befinner sig på den anmodade medlemsstats territorium, i detta fall ett territorium som har en sådan fjärrkontroll).

Enligt punkterna 1, 2 och 3 är medlemsstaterna inte skyldiga att använda sig av fjärrkontroll. Det är följaktligen dessa som skall besluta om det är lämpligt att upprätta och använda detta system för avlyssning av personer på deras territorium.

Syftet med punkt 4 är att lösa följande situation: Om en medlemsstat använder fjärrkontroll, skall den i princip inte längre få göra framställningar enligt artikel 18.2 a eftersom den inte längre "behöver tekniskt bistånd" enligt denna artikel. I punkt 4 görs undantag från denna regel för att medlemsstaterna inte skall berövas den bekväma möjligheten att använda sig av ett enda avlyssningsbeslut för nätporten (se den allmänna inledningen och de tekniska förklaringarna ovan) när det kan förutses att en person som skall avlyssnas kommer att förflytta sig mellan ett stort antal medlemsstater, inbegripet den medlemsstat vars myndigheter har behov av att utföra avlyssning.

Punkt 4 visar för övrigt att en medlemsstat får göra en framställning enligt artikel 18 om det inte finns någon "tjänsteleverantör" i den ansökande medlemsstaten, eftersom villkoren i denna artikel, det vill säga att medlemsstaten "behöver tekniskt bistånd", är uppfyllda.

För att på bästa sätt ordna villkoren för genomförandet av artikel 19 gjorde rådet i samband med antagandet av konventionen ett uttalande i vilket rådet bl.a. fastställer att "medlemsstaterna inom rådet skall samråda om samtliga praktiska och tekniska aspekter som är förknippade med tillämpningen av konventionen" och "att de skyldigheter som anges i artiklarna 4 och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/66/EG av den 15 december 1997 om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet skall beaktas".

Artikel 20

Avlyssning av telemeddelanden på en annan medlemsstats territorium utan tekniskt bistånd från en annan medlemsstat

Rubriken på denna artikel är tydlig. Den motsvarar de situationer som beskrivs ingående i de tekniska förklaringarna.

I punkt 1 fastställs artikelns tillämpningsområde varvid dess tillämpning begränsas till brottsutredningar med vissa kännetecken. Denna punkt innehåller följaktligen ingen definition av brottsutredning och påverkar således inte de övriga bestämmelserna i konventionen eller i dem som den kompletterar (se det tredje skälet från slutet).

Denna artikel berör endast skyldigheten att informera en annan medlemsstat i vissa avlyssningssituationer i fall som i de flesta medlemsstater skulle motsvara begreppet brottsutredning. Den kan däremot inte tolkas som om den ger tillstånd till avlyssning i andra situationer som den inte täcker, eftersom dessa styrs av allmänna principer i internationell rätt som inte påverkas av konventionen. Rådet har velat betona detta i det näst sista skälet.

Rådet har godtagit ett uttalande från Förenade kungariket om detta, som ingår som en integrerad del av konventionen, i vilket villkoren för tillämpning av denna artikel närmare anges för detta land, särskilt när det gäller avlyssningar som genomförs av dess säkerhetstjänst ("security service"), när den i enlighet med Förenade kungarikets nationella lagstiftning agerar inom ramen för en brottsutredning med de kännetecken som beskrivs i punkt 1. Uttrycket "utredningar om allvarliga brott" i detta uttalande är det som användes i Förenade kungarikets lagstiftning om detta, när konventionen undertecknades och avsikten är inte att utvidga tillämpningsområdet för denna artikel.

I punkt 2 fastställs en skyldighet för varje avlyssnande medlemsstat, när den befinner sig i den situation

som avses i denna artikel och inom det tillämpningsområde som avses i punkt 1, att informera den medlemsstat på vars territorium den person befinner sig vars telemeddelanden avlyssnas (den underrättade medlemsstaten). Denna information skall meddelas

- före avlyssningen, om den ansökande medlemsstaten redan före beslutet om avlyssning vet att den person som avlyssningen avser befinner sig på den underrättade medlemsstatens territorium. Under dessa omständigheter kan avlyssningen påbörjas först när den andra medlemsstaten (den underrättade medlemsstaten) har godkänt åtgärden på de villkor som anges i punkt 4,

- om avlyssningen redan pågår, så snart som den ansökande medlemsstaten upptäcker att den person som avlyssningen avser befinner sig på den underrättade medlemsstatens territorium.

Punkt 3 innehåller en uppräkningslista av den information som den avlyssnande medlemsstaten skall meddela samtidigt med huvudinformationen.

I punkt 4 fastställs de bestämmelser som skall tillämpas när den information som avses i punkterna 2 och 3 har meddelats.

I punkt 4 a fastställs att den underrättade medlemsstaten utan dröjsmål och senast inom 96 timmar skall kontakta den avlyssnande medlemsstaten för att inte hindra utredningsförloppet.

Två möjligheter står då öppna för den underrättade medlemsstaten, beroende på om den är (a) eller inte är (b) i stånd att svara omedelbart.

a) I punkterna 4 a i, 4 a ii och 4 a iii anges vad som skall gälla om den underrättade medlemsstaten kan fatta beslut inom 96 timmar om den avlyssning om vilken den har underrättats. Den har följande två möjligheter:

1. Den underrättade medlemsstaten kan ge sitt tillstånd till avlyssningen eller också sätta upp samma villkor som skulle ha tillämpats i ett liknande inhemskt fall. Det är här fråga om samma ordning som i artikel 18.5 b.

2. Den kan även kräva att avlyssningen inte genomförs (det gäller fall som avses i artikel 20.2 a, när en information har meddelats i förväg) eller att den skall avslutas (fall som avses i artikel 20.2 b, när en person som redan avlyssnas kommer in på en annan medlemsstats territorium) om avlyssningen inte är tillåten enligt dess nationella lagstiftning eller om den har rätt att vägra ömsesidig rättslig hjälp på grundval av artikel 2 i den europeiska konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Detta krav skall motiveras skriftligen.

I det andra fallet (artikel 20.4 b ii) kan den underrättade medlemsstaten dessutom kräva att det material som samlats in genom avlyssningen ända fram till det ögonblick då avslaget meddelas - oavsett om materialet samlats in före eller efter underrättelsen - inte skall användas eller får användas endast på vissa villkor som den anger närmare. Den avlyssnande medlemsstaten skall informeras om skälen till detta krav. Det förutsätts att medlemsstaterna är flexibla vid användningen av redan avlyssnat material när det gäller att vidta brådskande åtgärder för att avvärja överhängande och allvarlig fara för allmän säkerhet. I vissa fall kan det för övrigt vara nödvändigt att använda det material som redan avlyssnats i rättegångar som rör skadestånd i samband med avlyssning som genomförts eller åtgärder som vidtagits på grundval av artikel 20.4 b. Artikel 20.4 a iii utgör inget hinder för den avlyssnande medlemsstaten att fullt ut informera domstolar om denna medlemsstat dras inför rätta.

b) I punkt 4 a iv anges vad som skall gälla om den underrättade medlemsstaten inte kan svara inom 96 timmar. Vad som här åsyftas är det fall då den underrättade medlemsstaten måste vidta särskilda åtgärder för att kunna fatta beslut. Det gäller t.ex. särskilda förfaranden som krävs i vissa länder på grund av vissa personers, t.ex. parlamentarikers eller advokaters, ställning eller yrkesverksamhet. I ett sådant fall kan den underrättade medlemsstaten efter samråd med den avlyssnande medlemsstaten begära en extra tidsfrist, som inte får överstiga åtta dagar, för att genomföra de interna förfaranden som krävs enligt dess nationella lagstiftning och som eventuellt kan omfatta vissa kontroller. Den underrättade medlemsstaten skall skriftligen meddela den avlyssnande medlemsstaten de skäl som motiverar den begärda förlängningen av tidsfristen. Denna tidsfrist börjar löpa när den första tidsfristen på fyra dagar har löpt ut.

I punkt 4 b anges vad som skall gälla då en medlemsstat ännu inte har fattat beslut om den avlyssning om vilken den har underrättats. Rådet har ansett att det är viktigt med klara regler i en sådan situation för att rättssäkerheten i samband med utredningarna skall säkerställas.

Följande bestämmelse har fastställts. Om en medlemsstat inte har svarat på den begäran som har inlämnats, varken efter den första tidsfristen på 96 timmar eller efter den ytterligare tidsfristen, som inte får överstiga åtta dagar, kan den avlyssnande medlemsstaten fortsätta avlyssningen. Den får använda det material som redan har samlats in endast om detta överenskommit med den underrättade medlemsstaten eller om det gäller att vidta brådskande åtgärder för att avvärja en överhängande och allvarlig fara för den allmänna säkerheten. Detta uttryck, som inte får tolkas på ett alltför restriktivt sätt, skall t.ex. tillämpas på åtgärder som vidtas i samband med brott som innebär hot mot människoliv, narkotikabrott eller andra liknande allvarliga brott.

I punkt 4 c finns samma tankegång som i artikel 18.4. I texten anges emellertid att bestämmelserna i punkt 4 b inte ifrågasätts genom en sådan begäran om ytterligare information, om inte de berörda

medlemsstaterna är eniga om motsatsen.

Rådet ansåg att det krävs snabba insatser från medlemsstaterna för att det på detta sätt införda systemet skall fungera väl. I punkt 4 d föreskrivs inte endast den allmänna skyldigheten att kunna agera snabbt för att ett svar skall kunna lämnas inom 96 timmar utan även att medlemsstaterna skall upprätta kontaktpunkter som är i tjänst dygnet runt och inbegripa dem i den förklaring som skall avges enligt artikel 24.1 e.

I punkterna 5 och 6 behandlas sekretessen när det gäller de uppgifter som den avlyssnande medlemsstaten lämnar vid underrättelsen om avlyssningen.

I punkt 5 fastställs principen att de uppgifter som lämnas skall behandlas konfidentiellt. Denna bestämmelse har antagits för att säkerställa den sekretess som är nödvändig för att de pågående utredningarna skall förlöpa väl.

I punkt 6 anges att dessa uppgifter kan lämnas via en särskild myndighet om de är av särskilt känslig art. De berörda medlemsstaterna skall dock ingå en bilateral överenskommelse om detta. Det kan var en generell överenskommelse och inte en överenskommelse som ingås i varje enskilt fall. Om inga bilaterala överenskommelser existerar skall de ordinarie kanalerna anlitas.

Punkt 7 är avsedd för de medlemsstater som inte önskar få information enligt artikel 20.

Artikel 21

Ansvar för teleoperatörers kostnader

Syftet med denna artikel är att ålägga den ansökande medlemsstaten att bära kostnaderna för avlyssningen. Det är här endast fråga om kostnader i samband med varje separat avlyssning och inte om de kostnader som teleoperatörerna måste påta sig för att anpassa sina system för avlyssning.

Artikel 22

Bilaterala överenskommelser

I denna artikel fastställs att medlemsstaterna kan sluta bilaterala eller multilaterala överenskommelser i syfte att underlätta utnyttjandet av befintliga och framtida tekniska möjligheter till laglig avlyssning av telemeddelanden.

AVDELNING IV

Artikel 23

Skydd av personuppgifter

Det är första gången som en konvention om straffrättsligt samarbete innehåller skyddsbestämmelser som gäller utbyte av uppgifter mellan två eller flera medlemsstater. Rådet har emellertid ansett att sådana bestämmelser är nödvändiga, särskilt med hänsyn till att vissa undersökningsmetoder som inte är enbart rättsliga införs i konventionen.

Artikeln tillämpningsområde

Denna artikel skall tillämpas på "personuppgifter som överförs enligt denna konvention". Uttrycket "personuppgifter" har använts i den mening som avses i artikel 2 a i Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (1981 års konvention). Enligt denna artikel avses med personuppgifter "all slags information som kan hänföras till en bestämd eller bestämbar enskild person ('registrerad person')". Denna definition gäller oberoende av hur personuppgifterna arkiveras eller behandlas. Artikel 23 gäller således både automatiskt behandlade uppgifter och icke automatiskt behandlade uppgifter.

Samtidigt berörs medlemsstaternas skyldigheter enligt 1981 års konvention inte på något sätt av denna artikel. Definitionen bör i princip tolkas så att en "bestämbar" person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras, bl.a. genom hänvisning till ett personnummer eller till en eller flera faktorer som är utmärkande för hans fysiska, fysiologiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet.

De nyskapande mekanismer för ömsesidig rättslig hjälp som införs genom konventionen har fått textens upphovsmän att närmare ange hur uppgifter som utväxlas i vissa särskilda situationer skall behandlas.

I punkt 2 anges således att även personuppgifter som "erhålls på annat sätt" och inte "överförs" i enlighet med denna konvention avses. Det har således varit viktigt att även låta uppgifter som erhålls enligt artikel 9 (Tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i utredningssyfte) eller artikel 20 (Avlyssning av telemeddelanden på en annan medlemsstats territorium utan tekniskt bistånd från en annan medlemsstat) ingå i tillämpningsområdet för samtliga bestämmelser i artikel 23. Detsamma gäller artikel 10 (Förhör genom videokonferens) eller artikel 11 (Förhör med vittnen eller sakkunniga genom telefonkonferens) där det inte är fråga om någon verklig överföring av uppgifterna, men de ändå bör skyddas.

Omvänt har det ansetts lämpligt att i punkt 6 från tillämpningsområdet för denna artikel undanta "personuppgifter som erhållits av en medlemsstat i enlighet med denna konvention och som härrör från den medlemsstaten". Denna bestämmelse formulerar en klar och tydlig princip men likväl har det ansetts viktigt att fastställa den i en artikel som behandlar begränsningar i användandet av personuppgifter som meddelats eller erhållits medelst konventionen. Förhandlingarna har särskilt haft

följande situationer i åtanke:

- Uppgifter som insamlats inom ramen för videokonferens (artikel 10) eller telefonkonferens (artikel 11): Uppgifter som framkommit vid ett direkt vittnesmål i en medlemsstat under en videokonferens, till exempel vid en konfrontation, om detta förfarande finns, om uppgifterna används av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat på vars territorium vittnet befinner sig.

- Uppgifter som insamlats inom ramen för gemensamma utredningsgrupper (artikel 13): Uppgifter som framkommer vid förhör med ett vittne på den medlemsstats territorium som önskar använda dessa uppgifter. Det måste noteras att det rör sig om ett undantag till artikel 13.10 enbart begränsat till de fall då dessa uppgifter "inte kan erhållas på annat sätt" (se denna punkt).

- Uppgifter som insamlats på den ansökande medlemsstatens territorium vid tillämpning av artikel 19 (Avlyssning av telemeddelanden på det nationella territoriet genom förmedling av tjänsteleverantörer): Uppgifter som framkommer vid avlyssning av telemeddelanden av en person som befinner sig på den avlyssnande statens territorium.

Ordning för användning av uppgifterna

Villkoren för användningen av personuppgifterna bestäms av vad de är avsedda att användas till, dvs. med eller utan föregående samtycke från den medlemsstat som har överfört dem.

I följande tre fall kan den medlemsstat till vilken dessa uppgifter har överförts använda dem utan föregående samtycke från den överförande medlemsstaten:

- Det första fallet (punkt 1 a) gäller användning för förfaranden "på vilka denna konvention är tillämplig". Dessa förfaranden definieras både i de konventioner som avses i artikel 1 och dem som avses i artikel 3 (Förfaranden i samband med vilka rättslig hjälp också skall ges). Det kan naturligtvis gälla förfaranden som skiljer sig från dem för vilka rättslig hjälp har begärts.

- Det andra fallet (punkt 1 b) gäller användning vid "andra judiciella och administrativa förfaranden som har direkt samband med de förfaranden som avses under punkt a". Uttrycket "har direkt samband" kan bl.a. omfatta följande exempel:

- Ett kommersiellt förfarande som har samband med en bedräglig konkurs.

- Ett förfarande för indragning av en förälders vårdnadsrätt som har samband med ett straffrättsligt förfarande som gäller vanvård av barn.

- Ett förfarande för indragning av tillstånd att bära vapen som har samband med ett straffrättsligt förfarande som gäller väpnad våldshandling.

I de fall som avses i punkt 1 b kan personuppgifter som insamlats i samband med en internationell framställning om bevisupptagning användas utan den översändande medlemsstatens föregående samtycke.

- Det sista fallet (punkt 1 c) avser avvärjande av "ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet". Detta uttryck är detsamma som återfinns i artikel 20.4 b ii och det är samma tankegång som ligger till grund för att uttrycket införs i denna artikel. Man bör ha i åtanke uttalandet från Förbundsrepubliken Tyskland om i vilken utsträckning de uppgifter som de rättsliga myndigheterna i en medlemsstat har samlat in kan utnyttjas av polisen i en annan medlemsstat för att avvärja allvarliga hot eller bekämpa allvarliga brott i framtiden.

När det gäller all annan användning av personuppgifter fastställs i punkt 1 d att den medlemsstat som vill använda dem i förväg skall inhämta den översändande medlemsstatens samtycke, såvida den inte har inhämtat den registrerade personens samtycke.

I punkt 7 återfinns en särskild bestämmelse för Luxemburg. Denna stat får, när landet undertecknar denna konvention, förklara att när personuppgifter lämnats till en annan medlemsstat av Luxemburg i enlighet med denna konvention skall följande gälla: Luxemburg får beträffande ett enskilt fall kräva att uppgifterna endast med föregående samtycke från Luxemburg får användas för de ändamål som avses i punkt 1 a och 1 b när Luxemburg hade kunnat vägra eller begränsa överföringen eller användningen av personuppgifterna i enlighet med bestämmelserna i denna konvention eller i de instrument som avses i artikel 1. Enligt detta uttalande kan denna stat således inte systematiskt utnyttja den möjlighet som ges i punkt 7. Enligt det sista stycket i punkt 7 måste Luxemburg dessutom skriftligen ange skälen till sin vägran att bifalla en begäran om att få använda uppgifter inom ramen för denna bestämmelse.

Enligt punkt 3 kan en medlemsstat som meddelar uppgifter begära att den medlemsstat som mottagit personuppgifterna ger upplysningar om hur de har använts. För att alltför omfattande byråkrati skall kunna undvikas får inte en medlemsstat systematiskt utnyttja den möjlighet som anges i denna artikel.

Överensstämmelse med de särskilda reglerna för skydd av personuppgifter

Eftersom vissa bestämmelser i konventionen innehåller särskilda regler för skydd av personuppgifter har det varit nödvändigt att noggrant fastställa hur dessa särskilda regler förhåller sig till de allmänna reglerna i denna artikel. Detta är syftet med punkterna 4 och 5 i denna artikel.

Punkt 4 gäller fall när medlemsstaterna enligt konventionen ges möjlighet att vid överföringen av personuppgifter ställa vissa villkor för deras användning. Enligt denna artikel skall sådana villkor, om de

har ställts när uppgifterna överförs, ha företrädde framför de allmänna reglerna i artikel 23. I det motsatta fallet skall reglerna i artikel 23 gälla.

Enligt punkt 5 skall bestämmelserna om användningen av personuppgifter i artikel 13.10, som är särskilt anpassade till den speciella ståndpunkt som de gemensamma utredningsgrupperna företräder när det gäller ömsesidig rättslig hjälp, ha företrädde framför de allmänna bestämmelserna i artikel 23.

AVDELNING V

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 24

Förklaringar

Denna artikel tar hänsyn till det faktum att ytterligare några myndigheter i medlemsstaterna enligt bestämmelserna i denna konvention kommer att bli behöriga när det gäller ömsesidig rättslig hjälp. Det föreskrivs i denna artikel att medlemsstaterna skall avge förklaringar med uppgifter om vilka myndigheter som är behöriga när det gäller tillämpningen av konventionen och särskilt hänvisa till ett antal bestämmelser i denna och likaledes till de myndigheter som är behöriga när det gäller tillämpningen mellan medlemsstaterna av bestämmelserna om ömsesidig rättslig hjälp i de rättsakter som avses i artikel 1.1. Dessa förklaringar, som kan ändras när som helst, skall inte inbegripa myndigheter som redan har utsetts för genomförandet av 1959 års konvention och Beneluxfördraget.

Eftersom medlemsstaterna kan ange olika myndigheter för olika bestämmelser i konventionen är det väsentligt att de förklaringar som avges enligt denna artikel tydligt anger den exakta befogenheten hos var och en av de myndigheter som nämns i förklaringarna.

Artikel 25

Reservationer

Enligt denna artikel får medlemsstaterna inte göra några reservationer mot konventionen, utom där det uttryckligen sägs i bestämmelserna att det är möjligt. Reservationer kan göras enligt artikel 6.3 och 6.7, artiklarna 9.6, 10.9, 14.4, 18.7 och 23.7.

Artikel 26

Territoriell tillämpning

Denna artikel förbereder konventionens tillämpning, i sinom tid, på Gibraltar, Kanalöarna och Isle of Man.

Vid antagandet av akten om att upprätta konventionen antog rådet en förklaring i vilken det anges att denna artikel inte skall påverka tillämpningen av konventionen på andra medlemsstaters territorier än Förenade kungarikets och inte heller skall beröra medlemsstaternas rättighet att utvidga tillämpningen av konventionen till de utomeuropeiska länderna och territorierna.

Artikel 27

Ikraftträdande

Denna artikel innehåller bestämmelser om konventionens ikraftträdande som skiljer sig något från motsvarande bestämmelser i tidigare konventioner som antagits av Europeiska unionen. Härvidlag har ingen avvikelse gjorts från bestämmelserna i artikel 34.2 d i Fördraget om Europeiska unionen.

Konventionen träder i kraft nittio dagar efter det att de förfaranden som krävs för antagandet av konventionen har avslutats i den åttonde stat som var medlem i Europeiska unionen den 29 maj 2000 när rådet antog akten om att upprätta denna konvention. Konventionen träder i kraft mellan de åtta medlemsstaterna i fråga och tillämpas på var och en av de andra medlemsstaterna nittio dagar efter det att de har avslutat sitt antagningsförfarande. Ikraftträdandet av konventionen medför att artikel 35 i Fördraget om Europeiska unionen om Europeiska gemenskapernas domstols behörighet tillämpas.

Liksom i instrument om rättsligt samarbete som tidigare antagits av medlemsstaterna och inom unionen ges varje medlemsstat i punkt 5 möjlighet att vid tidpunkten för antagandet eller vid varje annan tidpunkt därefter avge en förklaring som gör konventionen tillämplig i förväg gentemot alla andra medlemsstater som har avgett en liknande förklaring. Detta leder till att konventionen kommer att kunna genomföras så snart som möjligt mellan de medlemsstater som är mest berörda. En förklaring enligt nämnda punkt träder i kraft nittio dagar efter deponeringen.

I punkt 6 behandlas frågor i samband med ikraftträdandet och den begränsar tillämpningen av konventionen till förfaranden om ömsesidig rättslig hjälp som inleds efter det att konventionen trätt i kraft för de berörda medlemsstaterna. Men dessutom kommer bestämmelserna i konventionen att träda i kraft mellan två medlemsstater som har avgett förklaringar som är i kraft, när det gäller tillämpning i förväg enligt punkt 5.

Artikel 28

Anslutning av nya medlemsstater

Genom denna artikel öppnas konventionen för anslutning av varje stat som blir medlem i Europeiska unionen och där fastställs bestämmelser för en sådan anslutning.

Om konventionen redan är i kraft när en ny medlemsstat ansluter sig skall den träda i kraft för den medlemsstaten nittio dagar efter det att den har deponerat sitt anslutningsinstrument. Men om konventionen ännu inte har trätt i kraft nittio dagar efter den statens anslutning skall den träda i kraft för den staten vid den tidpunkt för ikraftträdandet som anges i artikel 27. En anslutande stat kommer också att kunna avge en förklaring om tillämpning i förväg enligt artikel 27.5.

Artikel 29

Ikraftträdande för Island och Norge

Denna artikel innehåller bestämmelser om ikraftträdandet för Island och Norge av de bestämmelser i konventionen som anges i artikel 2.1. Dessa bestämmelser styrs av avtalet av den 18 maj 1999 mellan rådet, Island och Norge om genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket.

Såsom anges i punkt 1 råder i huvudsak den uppfattningen att de relevanta bestämmelserna i konventionen skall träda i kraft för Island och Norge nittio dagar efter det att dessa stater lämnat underrättelse om att de har uppfyllt de lämpliga konstitutionella kraven. När detta skett skall bestämmelserna tillämpas på avtal om ömsesidig rättslig hjälp med alla andra medlemsstater för vilka konventionen redan har trätt i kraft. Det bör emellertid noteras att det inte finns några bestämmelser om Islands och Norges tillämpning i förväg.

Punkt 2 behandlar den situation när konventionen träder i kraft för en medlemsstat vid en tidpunkt då de bestämmelser som det hänvisas till i artikel 2.1 redan har trätt i kraft för Island och/eller Norge. I punkt 3 fastställs att dessa bestämmelser inte skall vara bindande för Island och Norge före det datum som skall fastställas enligt artikel 15.4 i det avtal som avses i punkt 1 i denna artikel. Punkt 4 i denna artikel säkerställer att dessa bestämmelser skall träda i kraft för Island och/eller Norge senast det datum då de träder i kraft i alla de femton medlemsstater som var medlemmar i Europeiska unionen när konventionen antogs.

Artikel 30

Depositarie

I artikeln föreskrivs att generalsekreteraren för Europeiska unionens råd skall vara depositarie för konventionen. Generalsekreteraren skall informera medlemsstaterna om varje underrättelse han får från medlemsstaterna när det gäller konventionen. Dessa underrättelser skall offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning tillsammans med information om antagande och anslutning till konventionen, förklaringar och förbehåll.

(1) EGT C 197, 12.7.2000, s. 1.

(2) EGT C 24, 23.1.1998, s. 1.

(3) EGT L 176, 10.7.1999, s. 36.

(4) EGT L 191, 7.7.1998, s. 1.

(5) Detta är i princip den person som avlyssningsbeslutet avser. Eftersom man emellertid aldrig kan vara säker på identiteten hos den person som kommer att använda telekommunikationsmedlet, åsyftas i artikel 20.2 mer specifikt "den person som enligt avlyssningsbeslutet skall avlyssnas".